

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»»**

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
«ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»
(для бакалаврів)**

МАУП

Київ 2016

Підготовлено професором кафедри фінансів і кредиту Варениченко Л.Л.

Затверджено на засіданні кафедри фінансів і кредиту (протокол № 13 від 26.04.2016 р.)

Схвалено Вченою радою Інституту міжнародної економіки та фінансів імені Святої Великої княгині Ольги ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (протокол № 8 від 28.04.2016 р.)

Варениченко Л.Л. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Фінанси підприємств» (для бакалаврів). – К.: ПрАТ «ВНЗ «МАУП», ДП «Видавничий дім «Персонал», 2016 р. - 56 с.

Методична розробка містить пояснювальну записку, тематичний план, методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів, зміст матеріалу для самостійного вивчення дисципліни, питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди з дисципліни, індивідуальні завдання, зміст самостійної роботи, теми рефератів, ключові терміни, питання для самоконтролю і співбесіди, тестові завдання, список літератури.

МАУП

© ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (МАУП), 2016
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2016

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Процес навчання у вищому закладі освіти передбачає здобуття студентами знань під час аудиторних лекційних і семінарських занять в комплексному поєднанні їх з самостійною та індивідуальною роботою на навчальній базі академії та поза її межами. Самостійна робота студентів формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння студентами знань.

Метою вивчення дисципліни „Фінанси підприємств» є формування в студентів базових знань з теорії і практики фінансових відносин суб'єктів господарювання, формування фінансових ресурсів, формування і використання прибутку, організації оборотних капіталів, кредитування підприємств, фінансового забезпечення відтворення основних фондів, фінансового планування, організації фінансової роботи на підприємстві.

Для досягнення мети вивченням дисципліни передбачається вирішення наступних **завдань**:

- вивчення сутності та функцій фінансів підприємств;
- розуміння принципів та методів організації фінансів підприємств;
- вивчення складу, структури фінансових ресурсів та джерел їх формування;
- набуття знань про основи організації фінансування оборотних активів та фінансового забезпечення відтворення матеріальних необоротних активів;
- формування знань про оподаткування підприємств та оволодіння практикою розрахунку податкових платежів;
- набуття студентами практичних вмінь оцінювати фінансовий стан підприємства;
- оволодіння методами фінансового планування;
- розуміння основ здійснення санації підприємств.

У результаті вивчення дисципліни **студент повинен вміти**:

- самостійно визначити реально можливі джерела формування фінансових ресурсів (капіталу) підприємства, оцінювати зміну складу, структури фінансових ресурсів та ефективності їх використання;
- обґрунтовувати переваги й недоліки кожної з форм організації безготівкових розрахунків та застосовувати їх для організації грошового обороту на підприємстві;
- виконувати розрахунки чистих грошових надходжень, доходів, витрат, фінансових результатів підприємства та здійснювати оцінку абсолютних і відносних показників фінансових результатів;
- розраховувати суми податкових платежів та інших обов'язкових платежів неподаткового характеру, визначати вплив цих платежів на результати господарсько-фінансової діяльності підприємства;
- самостійно визначати потребу підприємства в оборотному капіталі та джерела забезпечення такої потреби;
- організовувати забезпечення підприємства кредитними ресурсами та здійснювати розрахунки щодо обслуговування й погашення кредитів;

- формувати амортизаційну політику підприємства та організувати фінансове забезпечення відтворення основних фондів;
- самостійно виконувати розрахунки необхідних показників та робити висновки щодо оцінювання фінансового стану підприємств, його кредитоспроможності та ділової активності;
- організувати фінансове планування на підприємстві та виконувати планові розрахунки;
- організувати проведення фінансової санації підприємства.

Дисципліна поглиблює знання, отримані студентами при вивченні курсів «Політична економія», «Фінанси», «Економіка підприємства», «Теорія бухгалтерського обліку», «Податкова система» та ін.

Самостійна робота студентів має бути систематичною, послідовною, здійснюватися з використанням методико-технологічних прийомів та принципів, що дасть можливість студенту більш досконало опанувати предмет курсу. Перед усім студент має усвідомити теоретичну та практичну значимість дисципліни; детально ознайомитися із найважливішими розділами курсу; усвідомити, що всі теми курсу взаємопов'язані між собою.

Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Фінанси підприємств» містять тематичний зміст дисципліни, зміст питань, розгляд яких не передбачено планами лекційних занять; індивідуальні завдання для самостійної роботи; теми рефератів; ключові терміни; питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди; тестові завдання, ключові терміни; список рекомендованої літератури.

Тематичний план дисципліни

«Фінанси підприємств»

№ п/п	Назва змістового модуля і теми
<i>Змістовий модуль I. Основи організації фінансової роботи підприємств</i>	
1.	Фінансова система підприємництва
2.	Організація грошових розрахунків підприємства
3.	Грошові надходження і доходи підприємства
4.	Формування і розподіл прибутку підприємства
5.	Оподаткування підприємств
<i>Змістовий модуль II. Основи забезпечення підприємства фінансовими ресурсами</i>	
6.	Основи організації оборотних коштів підприємств
7.	Кредитування підприємств
8.	Фінансове забезпечення відтворення основних засобів
9.	Фінансово-інвестиційна діяльність підприємства
10.	Оцінювання фінансового стану підприємства
11.	Фінансове планування на підприємствах
12.	Фінансова санація та банкрутство підприємств
	Разом годин: 150

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів включає завдання різних типів та рівнів складності. Основними формами самостійної роботи студентів у процесі вивчення дисципліни є:

- робота над конспектами лекцій, планами практичних занять;
- вивчення навчального матеріалу за підручниками, навчальними посібниками, робота з нормативно-правовими актами;
- робота з каталогами бібліотек з метою пошуку необхідної інформації;
- опрацювання матеріалу за першоджерелами – науковою, спеціальною, науковими публікаціями в періодичних виданнях, інформаційно-довідковою літературою;
- конспектування самостійно вивченого матеріалу, підготовка доповідей, рефератів, написання курсових робіт;
- активна участь у практичних заняттях, колоквіумах;
- науково-дослідна робота під час проходження практики та ін.

Під час самостійного опрацювання кожної теми та при підготовці до практичних занять *важливе значення мають лекції*. Вони дають студентам знання в обсязі, необхідному для подальшого самостійного поглибленого вивчення дисципліни, орієнтують у найбільш раціональному напрямі щодо самостійного опрацювання кожної теми, роз'яснюють найбільш складні поняття та положення. У ході лекції викладачем здійснюються посилення на навчальну, наукову і спеціальну літературу, а також на нормативно-правові джерела. Ведення конспекту лекції дає можливість студенту уважно проаналізувати лекційний матеріал під час подальшого поглибленого вивчення теми та при підготовці до семінарських і практичних занять. Окремі питання, які розкриті в конспекті лекції в загальному виді, та ті, що винесені на самостійне опрацювання, студент повинен опрацювати і засвоїти за *рекомендованими підручниками, навчальними посібниками, законодавчо-нормативною та довідково-інформаційною літературою*.

Під час роботи з названими джерелами студент повинен ознайомитися з їх змістом та відібрати необхідний для вивчення матеріал (розділи, підрозділи і т.д.). При самостійному вивченні матеріалу за підручниками, навчальними посібниками, науковою та спеціальною літературою необхідно аналізувати прочитане, порівнюючи з прослуханою та законспектованою лекцією, робити логічні висновки, відмічати незрозумілі положення з метою подальшого їх з'ясування на семінарському чи практичному занятті. Тут доцільно виписувати формулювання конкретних положень та визначень іншими авторами. Під час роботи з науковою та спеціальною літературою студент може знайти посилення на додаткові літературні, які не зазначені в списку рекомендованої літератури цього навчально-методичного комплексу. Використання таких додаткових джерел для самостійного поглибленого вивчення матеріалу є важливим, а особливо під час підготовки доповідей та рефератів.

Маючи список літературних джерел, студенту необхідно звернутися до алфавітного каталогу бібліотеки та знайти в ньому каталожну картку з необхідним джерелом і бібліотечним шифром. Якщо ж студент поглиблено вивчає конкретну проблему, готує наукову доповідь, реферат чи курсову роботу і йому не вистачає матеріалу в списку рекомендованої літератури, невідомі реквізити рекомендованих літературних джерел, то необхідно звернутися до систематичного каталогу бібліотеки, в тому числі й до тематичного каталогу публікацій в періодичних виданнях.

Індивідуальна робота студентів сприяє поглибленню знань з дисципліни шляхом творчого пошук вивчення запропонованої проблеми. З цією метою рекомендується вдало поєднувати теоретичний та практичний матеріал.

У процесі самостійної та індивідуальної роботи студентів доцільно активно використовувати тестові та розрахункові завдання для самоконтролю набутих знань. За результатами самостійного виконання теоретичних завдань визначається рівень засвоєння студентом основних термінів, принципів, показників, методологічних та методичних основ на яких ґрунтується дисципліна.

МАУП

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

«ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

Змістовий модуль 1. Основи організації фінансової роботи на підприємстві

Тема 1. Фінансова система підприємництва

Зміст матеріалу для самостійного опрацювання

Фінанси підприємств як складова фінансової системи. Групи фінансових відносин, що відносяться до фінансів підприємств.

Сутність та загальна характеристика етапів фінансової роботи на підприємстві. Зміст і основні завдання операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Кругообіг капіталу. Види капіталу. Складові фінансових ресурсів (капіталу) підприємства. Формування власного капіталу. Прирівнений до власного капітал. Порядок і джерела формування статутного фонду в залежності від організаційно-правової форми підприємства і форми власності. Джерела формування залученого капіталу (зобов'язань).

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: набуття студентами практичних вмінь оцінювати динаміку, структуру, зміну складу та ефективність використання фінансових ресурсів підприємства.

Самостійна робота:

1) Виходячи з даних балансу підприємства визначити (розрахувати й оцінити) на кінець року порівняно зі станом на початок року:

- зміну суми власного капіталу підприємства;
- зміну суми власного оборотного капіталу підприємства;
- зміну суми прирівненого до власного капіталу;
- зміну суми позикового капіталу;
- зміну суми довгострокових кредитів;
- зміну суми короткострокових кредитів та позик;
- зміну суми кредиторської заборгованості в широкому розумінні;
- зміну загальної вартості майна підприємства;
- зміну вартості необоротних активів;
- зміну вартості оборотних активів;
- зміну суми дебіторської заборгованості;
- зміну вартості матеріальних оборотних засобів;
- зміну суми вільних грошових коштів в широкому розумінні;
- коефіцієнт зміни валюти балансу;
- ефективність використання фінансових ресурсів підприємства.

2) Схематично зобразити фінансові зв'язки та потоки доходів між підприємствами та домашніми господарствами, підприємствами і фінансовими установами, підприємствами і державою;

3) підготувати реферат за однією із запропонованих тем.

Теми рефератів

- Фінанси підприємств як складова ланка національної фінансової системи.
- Особливості формування та зміни статутного капіталу різних організаційно-правових форм та форм власності.
- Джерела формування фінансових ресурсів підприємства.
- Позикові кошти підприємства, залучені на ринку цінних паперів.

4) дайте визначення ключовим термінам.

Ключові терміни: фінансові відносини, фінансове планування, фінансове прогнозування, фінансовий аналіз, оперативна фінансова робота, внутрішній фінансовий контроль, доходи, фінансові ресурси, формування фінансових ресурсів, розподіл та використання фінансових ресурсів, фонди фінансових ресурсів, сукупний капітал (валюта балансу), власний капітал, статутний капітал, додатковий вкладений капітал, інший додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток, непокритий збиток, неоплачений капітал, вилучений капітал, прирівнений до власного капітал, забезпечення наступних витрат і платежів, довгострокові зобов'язання, поточні зобов'язання, кредиторська заборгованість, розміщення капіталу в актив, внутрішні джерела формування капіталу, зовнішні джерела формування капіталу, комерційний розрахунок, самофінансування, ефективність, матеріальна відповідальність, лізинг, облігаційна позиція, пряме державне фінансування, банківський кредит, комерційний кредит, товариство з обмеженою відповідальністю, повне товариство, командитне товариство, відкрите акціонерне товариство.

Питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди

1. Фінансові відносини, які виникають на рівні підприємств.
2. Ознаки фінансів підприємств, які їх виділяють в окрему ланку фінансових відносин.
3. Фінанси підприємств як складова ланка національної фінансової системи.
4. Сутність і функції фінансів підприємств.
5. Зміст та організація фінансової роботи на підприємстві.
6. Організаційна структура управління фінансами на підприємстві.
7. Складові фінансових ресурсів підприємств.
8. Статутний фонд як джерело господарсько-фінансової діяльності підприємств.
9. Формування статутного фонду АТ.

10. Формування статутного фонду товариства з обмеженою відповідальністю та повного товариства.
11. Порядок оцінювання внесків засновників у статутний фонд.
12. Шляхи збільшення та зменшення статутного фонду АТ.
13. Шляхи збільшення та зменшення статутного фонду підприємств інших організаційно-правових форм (крім АТ).
14. Аналіз динаміки та структури капіталу підприємства.
15. Особливості організації фінансів підприємств різних форм власності та різних організаційно-правових форм.
16. Поясніть дію фінансового механізму підприємства.

Доповніть відкриті тести

1. Фінанси підприємств – це ...
2. Суб'єктами фінансів підприємств є ...
3. Фінанси підприємств проявляються через наступні функції:
4. На рівні підприємств виникають такі групи фінансових відносин (назвати декілька):
5. Організація фінансів підприємств – це ...
6. Організація фінансів підприємств ґрунтується на наступних принципах ...
7. Фінансовий механізм підприємства – це ...
8. До основних елементів фінансового механізму підприємств відносяться:
9. Практична фінансова робота на підприємстві здійснюється за такими напрямками:
10. Фінансові методи – це ...
11. Фінансові важелі – це ...
12. Фінансові ресурси підприємства – це ...
13. До основних елементів фінансових ресурсів відносяться:
14. Основними джерелами формування фінансових ресурсів підприємств є ...
15. До основних способів мобілізації фінансових ресурсів відносяться:
16. Власний капітал підприємства – це ...
17. До складу додаткового капіталу підприємства включаються:
18. Статутний капітал – це ...
19. Самофінансування – це ...
20. Мобілізація фінансових ресурсів на ринку капіталу здійснюється шляхом:
21. Взаємне фінансування господарюючих суб'єктів – це ...
22. Статутний фонд підприємства може формуватися за рахунок: ...
23. Зменшення статутного фонду акціонерного товариства може здійснюватися шляхом: ...
24. Порядок і джерела формування статутних фондів залежать від:
25. Збільшення статутного фонду акціонерного товариства може здійснюватися шляхом ...
26. Зменшення статутного фонду товариства з обмеженою відповідальністю може здійснюватися шляхом ...

Література [3-12,19]

Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств

Зміст матеріалу для самостійного опрацювання

Грошовий обіг на підприємстві. Сутність грошових розрахунків в господарській діяльності підприємств.

Готівкові розрахунки на підприємстві. Проведення касових операцій. Застосування електронних контрольно-касових апаратів. Ліміти залишку готівки в касі. Касова дисципліна.

Порядок організації та порівняння результатів безготівкових розрахунків із застосуванням платіжних доручень, вимог-доручень, розрахункових чеків.

Аккредитив: його види, переваги та недоліки.

Взаємне списання заборгованості. Примусове списання грошових коштів.

Вексельна форма розрахунків. Простий та переказний вексельний обіг. Порядок проведення заліку взаємної заборгованості з використанням векселів. Вексельний обіг з опротестуванням векселя.

Сучасні форми безготівкових розрахунків.

Порядок відкриття рахунків в установах банків.

Розрахунково платіжна дисципліна на підприємстві: засоби її забезпечення та вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: набуття студентами практичних вмінь застосовувати ту чи іншу форму розрахунків підприємства з іншими суб'єктами економіки, враховуючи конкретні ситуації, переваги та недоліки кожної з форм розрахунків, з метою забезпечення неперервності грошового обороту підприємства та розрахунково-платіжної дисципліни.

Самостійна робота:

1) Схематично відтворити взаємодії учасників безготівкових грошових розрахунків за кожною з форм їх організації (розрахунків із застосуванням платіжних доручень, вимог-доручень, розрахункових чеків, аккредитивів відкличних, аккредитивів безвідкличних, векселів простих, векселів переказних, систем „клієнт-банк», „клієнт-інтернет-банк» та „телефонний банкінг»; розрахунків шляхом взаємного списання заборгованості та примусового списання грошових коштів).

2) Підготувати реферат за однією із запропонованих тем.

Теми рефератів

- Шляхи підвищення результативності організації грошових розрахунків підприємств.
- Традиційні й сучасні форми безготівкових розрахунків.
- Напрями удосконалення механізму забезпечення розрахунково-платіжної дисципліни на підприємстві.

3) Дайте визначення ключовим термінам.

Ключові терміни: грошовий обіг, грошові розрахунки в господарській діяльності підприємств, готівкові розрахунки, касові операції, ліміт залишку готівки в касі, касова дисципліна, безготівкові розрахунки, платіжне доручення, платіжна вимога-доручення, розрахунковий чек, відкличний акредитив, безвідкличний акредитив, простий вексель, переказний вексель, ремітент, „клієнт-бак», „клієнт-інтернет-банк», „телефонний банкінг»; взаємне списання заборгованості, примусове списання грошових коштів, розрахунково-платіжна дисципліна.

Питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди

1. Сутність грошового обігу на підприємстві.
2. Значення грошових розрахунків в господарській діяльності підприємств.
3. Грошові розрахунки: сутність і класифікація.
4. Організація готівкових розрахунків.
5. Принципи організації безготівкових розрахунків.
6. Розрахунки платіжними дорученнями.
7. Порядок організації розрахунків за допомогою платіжних вимог-оручень.
8. Акредитивна форма розрахунків.
9. Порядок організації розрахунків за допомогою розрахункових чеків.
10. Вексельна форма розрахунків, її переваги та недоліки.
11. Розрахунково-платіжна дисципліна та засоби її забезпечення.
12. Застосування сучасних форм безготівкових розрахунків.
13. Порядок відкриття поточних рахунків підприємств в установах банків.

Тестові завдання

1. Грошовий оборот – це...
 - а) Формування й розподіл грошових фондів;
 - б) Розподіл виручки від реалізації продукції;
 - в) Виробництво і реалізація продукції;
 - г) Немає правильної відповіді.
2. Безготівкові розрахунки – це...
 - а) Розрахунки, які здійснюються готівкою;
 - б) Розрахунки за допомогою чеків;
 - в) Розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунках в банках;
 - г) Вірна відповідь відсутня.
3. Платіжне доручення – це...
 - а) Документ, що містить доручення чекодавця банку стосовно перерахування з його рахунка певної суми грошей;
 - б) Письмове боргове зобов'язання, яке дає право вимагати від боржника сплати відповідної суми;
 - в) Письмове доручення власника рахунка переказати відповідну суму зі свого рахунка на рахунок отримувача коштів;

- г) Комбінований документ, який містить вимогу постачальника та доручення платника;
- д) Вірна відповідь відсутня.

4. «Вексель» – це...

- а) Доручення банку-покупця банку постачальника здійснити плату рахунків постачальника;
- б) Письмове зобов'язання відповідної форми, яке надає право його власнику вимагати сплати відповідної суми у відповідний термін;
- в) Вірна відповідь відсутня.

5. Акредитив – це...

- а) Форма розрахунку, за якої банк-емітент на доручення свого клієнта повинен здійснити платіж третій особі;
- б) Розрахунковий документ з дорученням однієї кредитної установи іншій здійснити оплату за рахунок спеціально задепонованих коштів;
- в) Розрахунковий документ, що містить доручення чекодавця банкові стосовно здійснення платежу;
- г) Вірна відповідь відсутня.

6. Якщо покупець (платник) заздалегідь депонує кошти для розрахунку з постачальником, тоді такий акредитив слід вважати...

- а) Безвідкличним;
- б) Непокритим;
- в) Акцептованим;
- г) Покритим;
- д) Вірна відповідь відсутня.

7. Непокритий акредитив - це акредитив...

- а) Який не може бути змінений або анульований без згоди постачальника, для якого він був відкритий;
- б) Який може бути анульований банком-емітентом без попередньої згоди з постачальником;
- в) За яким платежі постачальнику гарантує банк;
- г) Вірна відповідь відсутня.

8. Вексельна форма розрахунків – це...

- а) Розрахунки між постачальником і платником за товари (послуги) з відстрочкою платежу;
- б) Письмове розпорядження власника рахунка банку перерахувати відповідну суму зі свого рахунка на рахунок отримувача коштів;
- в) Розрахунки між постачальником і платником за товари (послуги) з відстрочкою платежу на підставі спеціального документа;
- г) Вірна відповідь відсутня.

9. Переказний вексель – це...

- а) Письмовий документ, який містить зобов'язання особи, котра видала вексель (боржника) сплатити власнику векселя вказану суму;

- б) Зобов'язання банку – емітента векселя сплатити вказаній у векселі особі відповідну суму в установлений строк;
- в) Письмовий документ, який містить зобов'язання особи, котра видала вексель (трасант), сплатити вказану у векселі суму третій особі;
- г) Вірна відповідь відсутня.

10. Ремітент – це особа, яка...

- а) Переказує свій платіж на іншу особу;
- б) Є власником переказного векселя;
- в) Є платником за векселем;
- г) Зобов'язана сплатити за переказним векселем;
- д) Вірна відповідь відсутня.

Література [3-12,19]

Тема 3. Грошові надходження і доходи підприємства

Зміст матеріалу для самостійного опрацювання.

Характеристика і склад грошових надходжень підприємств.

Аналіз руху грошових коштів за видами звичайної діяльності підприємства та від надзвичайних подій. Визначення чистого руху грошових коштів за звітний період в цілому по підприємству та за видами звичайної діяльності.

План грошових надходжень та видатків підприємства (оперативний фінансовий план), його зміст та значення для забезпечення синхронізації грошових надходжень і видатків.

Формування грошових надходжень від реалізації продукції, (товарів, робіт, послуг) та надходжень від іншої операційної діяльності (від реалізації оборотних активів, від операційної оренди, операційних курсових різниць). Грошові надходження від інвестиційної та фінансової діяльності (від продажу основних засобів, нематеріальних активів, фінансових інвестицій, цілісних майнових комплексів, інших необоротних активів, від списання кредиторської заборгованості, одержання грантів, субсидій, штрафів, пеней, відсотків, дивідендів).

Формування грошових надходжень від спільної діяльності, інвестицій в асоційовані та дочірні підприємства, операцій на фінансовому ринку.

Формування грошових надходжень і доходів підприємства за видами діяльності, реалізація принципів нарахування, касового виконання і відповідності.

Грошові видатки підприємства за видами діяльності. Взаємозв'язок грошових видатків та витрат діяльності підприємства.

Індивідуальне завдання

Тип завдання опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: набуття студентами практичних вмінь оцінювати динаміку та структуру грошових потоків підприємства за видами діяльності,

оцінювати ефективність використання грошових коштів, скласти план грошових надходжень та видатків (платіжний календар) підприємства та застосовувати його для синхронізації грошових потоків.

Самостійна робота:

- 1) Використовуючи інформацію Звіту про рух грошових коштів оцінити динаміку та структурну динаміку чистих грошових надходжень за видами діяльності підприємства;
- 2) Використовуючи інформацію Звіту про рух грошових коштів та Звіту про фінансові результати підприємства порівняти формування доходів і грошових надходжень, витрат і грошових видатків за видами діяльності підприємства;
- 3) Скласти платіжний календар на I декаду місяця, використовуючи нижче наведені дані (тис. грн.):

№	Грошові надходження та невідкладні платежі	
1.	Залишок грошових коштів на початок місяця	10
2.	Надходження на поточний рахунок виручки від реалізації продукції	120100
3.	просроченої кредиторської заборгованості	58400
4.	Надходження короткострокового кредиту	35700
5.	Надходження Погашення простроченої дебіторської заборгованості	47200
6.	Виплата заробітної плати	10500
7.	Сплата податку на прибуток	15300
8.	Оплата рахунків постачальників за матеріальні цінності	69600
9.	Інші виплати грошових коштів	22200

- 4) Скласти оперативний фінансовий план підприємства на місяць, виходячи з наступних даних (тис. грн.)

№	Грошові надходження та невідкладні платежі	I варіант	II варіант
1.	Витрати на невідкладні потреби	2	20
2.	Виплата заробітної плати	64	440
3.	Сплата податків	22	120
4.	Оплата рахунків постачальників за матеріальні цінності	32	320
5.	Погашення простроченої кредиторської заборгованості	23	70
6.	Інші видатки грошових коштів	10	412
7.	Надходження грошових коштів від реалізації продукції	128	1280
8.	Надходження простроченої дебіторської заборгованості	9	86
9.	Інші надходження грошових коштів	5	16
10.	Сплата процентів за кредит	12	5
11.	Погашення короткострокового кредиту	30	20

12.	Залишок в касі і на поточному рахунку на початок місяця	18	10
13.	Надходження від реалізації зайвих матеріальних цінностей	25	5
14.	Надходження короткострокового кредиту	30	45

1) Підготувати реферат за однією із запропонованих тем.

Теми рефератів

- Шляхи забезпечення додаткової потреби підприємства в грошових коштах.
- Грошові надходження і доходи підприємства за видами діяльності.
- Витрати діяльності та грошові видатки підприємства.

Питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди

1. Витрати підприємства від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.
2. Грошові видатки від інвестиційної діяльності підприємства.
3. Грошові видатки від операційної діяльності підприємства.
4. Грошові видатки від фінансової діяльності підприємства.
5. Грошові надходження від інвестиційної діяльності підприємства.
6. Грошові надходження від операційної діяльності підприємства.
7. Грошові надходження від фінансової діяльності підприємства.
8. Доходи підприємства від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.
9. Зміст та порядок складання оперативного фінансового плану.
10. Методи розрахунку виручки від реалізації.
11. Розподіл грошових надходжень підприємств.

Тестові завдання

1. ПрАТ отримало від страхової компанії страховку у зв'язку з стихійним лихом - 2млн. грн. У звіті про рух грошових коштів ця сума буде відображена у складі:
 - а) операційної діяльності;
 - б) інвестиційної діяльності;
 - в) фінансової діяльності;
 - г) надзвичайних операцій.
2. Прикладом грошового потоку від інвестиційної діяльності є:
 - а) надходження від продажу продукції;
 - б) отримання позики в грошовій формі;
 - в) оплата за придбані довгострокові облігації;
 - г) жоден з наведених.
3. Надходження коштів від дебіторів слід відображати у складі:
 - а) операційної діяльності;
 - б) інвестиційної діяльності;

- в) фінансової діяльності;
- г) не відображати у звіті про рух грошових коштів.

4. ПАТ здійснює операції в іноземній валюті. Яким чином нереалізовані прибутки та збитки від змін у курсі валют будуть відображені у звіті про рух грошових коштів?

- а) як рух грошових коштів від операційної діяльності;
- б) ніяк, бо нереалізовані прибутки та збитки від змін у курсі обміну валют не є рухом грошових коштів;
- в) окремо від руху грошових коштів від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності з метою узгодження залишку грошових коштів на початок і кінець звітного періоду;
- г) як рух грошових коштів від фінансової діяльності.

5. Згідно з непрямим методом, чистий рух грошових коштів від операційної діяльності визначається шляхом корегування чистих прибутків або збитків від впливу:

- а) зміни форми обліку на підприємстві;
- б) змін протягом звітного періоду у запасах і дебіторській та кредиторській заборгованості від операційної діяльності, не грошових операцій та усіх інших, для яких вплив грошових коштів є рухом від інвестиційної або фінансової діяльності;
- в) непередбачених подій, які відображаються у примітках до фінансових звітів;
- г) оголошених після дати балансу дивідендів.

6. До «фінансових витрат» відносяться:

- а) собівартість продукції, необоротних активів та майнових комплексів;
- б) витрати підприємства на відсотки;
- в) втрати від сплати нарахованих економічних санкцій;
- г) інші витрати підприємства, пов'язані з залученням позикового капіталу.

6. В складі «доходу від участі в капіталі» відображається:

- а) дохід, отриманий від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких виконується за методом участі в капіталі;
- б) проценти та інші доходи отримані від фінансових інвестицій;
- в) дохід від не операційних курсових різниць.

7. В складі «інших фінансових доходів» відображаються:

- а) дивіденди, відсотки;
- б) дохід від реалізації фінансових інвестицій;
- в) інші доходи отримані від фінансових інвестицій (крім доходів, що враховуються за методом участі у капіталі).

8. До складу «інших доходів» входить:

- а) дохід від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів та майнових комплексів;
- б) дохід від курсових різниць;
- в) дохід від неопераційних курсових різниць;

г) інші доходи від звичайної діяльності (крім операційної).

9. Придбання ПАТ довгострокових фінансових інвестиції з оплатою грошовими коштами буде відображена у звіті про рух грошових коштів у складі:

- а) операційної діяльності;
- б) інвестиційної діяльності;
- в) фінансової діяльності;
- г) надзвичайних операцій.

10. ПАТ придбало основні засоби в обмін на запаси (1 тис. грн.), додатково сплативши 500 грн, У звіті про рух грошових коштів буде відображено:

- а) витрата грошових коштів на операційну діяльність 1 тис. грн. та на інвестиційну діяльність 500 грн.;
- б) надходження від інвестиційної діяльності 1500 грн.;
- в) витрата грошових коштів на інвестиційну діяльність 500 грн.;
- г) витрата грошових коштів на фінансову діяльність 500 грн.

11. Згідно з непрямим методом, чистий рух грошових коштів від операційної діяльності визначається шляхом коригування:

- а) залишків на статтях балансу;
- б) залишків на статтях звіту про власний капітал;
- в) фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування;
- г) на підставі даних обліку про власний капітал.

Література [3-12,19]

Тема 4. Формування і розподіл прибутку

Зміст матеріалу для самостійного опрацювання

Дохід та чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, робіт, послуг. Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг). Склад виробничої собівартості продукції. Прямі матеріальні витрати. Прямі витрати на оплату праці. Інші прямі витрати. Загальновиробничі витрати. Амортизаційні витрати. Постійні та змінні загально виробничі витрати.

Доходи та витрати від іншої операційної діяльності (крім реалізації продукції). Адміністративні витрати та витрати на збут.

Фінансовий результат: прибуток (збиток) від операційної діяльності.

Формування прибутку від інвестиційно-фінансової діяльності та надзвичайних подій.

Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування та після оподаткування. Чистий прибуток.

Поняття прибутковості та рентабельності продукції (робіт, послуг), підприємства. Показники прибутковості та рентабельності підприємства, власного капіталу, реалізації продукції та методи їх розрахунку. Оцінка ефективності господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Розподіл чистого прибутку за напрямками використання. Відкрите самофінансування. Приховане самофінансування. Формування резервного фонду. Поповнення статутного фонду. Нарахування дивідендів. Дивідендна політика підприємства. прибутку та рентабельності.

Контроль фінансової служби підприємства за формуванням показників прибутку та рентабельності.

Індивідуальне завдання

Тип завдання опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: набуття студентами практичних вмінь оцінювати динаміку та структурну динаміку елементів фінансових результатів, абсолютних і відносних показників фінансових результатів, вмінь оцінювати ефективність го структуру та зміну складу та ефективність господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Самостійна робота:

- 1) На підставі даних фінансової звітності розрахуйте показники рентабельності активів та власного капіталу для двох підприємств, порівняйте їх та зробіть висновок.
- 2) За даними балансу підприємства та звіту про фінансові результати визначити за звітний та попередній звітний період:
 - Суму прибутку від іншої звичайної діяльності (крім операційної);
 - Суму валового прибутку та прибутку від операційної діяльності;
 - Прибутковість власного капіталу підприємства;
 - Прибутковість власного та прирівненого капіталу підприємства;
 - Прибутковість залученого капіталу підприємства;
 - Рентабельність реалізованої продукції;
 - Рентабельність сукупного капіталу підприємства;
 - Рентабельність власного капіталу підприємства;
 - Рентабельність залученого капіталу підприємства;
 - Рентабельність власного та прирівненого капіталу підприємства;
 - Рентабельність інвестованого капіталу підприємства.
 - Основні показники прибутку.
 - Шляхи збільшення валового прибутку підприємства.
 - Напрями підвищення рентабельності власного капіталу.
 - Шляхи підвищення прибутковості реалізованої продукції.
- 3) Підготувати реферат за однією із запропонованих тем.

Теми рефератів

- Напрями збільшення чистого прибутку підприємства.
- Шляхи зменшення собівартості реалізованої продукції.
- Резерви зростання рентабельності підприємства.

- 4) Дайте визначення ключовим термінам.

Ключові терміни: дохід (виручка) від реалізації продукції, чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, собівартість реалізованої продукції (робіт,

послуг), виробнича собівартість продукції, прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, загальновиробничі витрати, амортизаційні витрати, постійні та змінні загально виробничі витрати, адміністративні витрати, витрати на збут, фінансовий результат, прибуток (збиток) від операційної діяльності, прибуток від інвестиційно-фінансової діяльності, чистий прибуток, прибутковість продукції (робіт, послуг), прибутковість підприємства, рентабельність продукції (робіт, послуг), рентабельність підприємства, рентабельність власного капіталу, ефективність господарсько-фінансової діяльності підприємства, розподіл чистого прибутку, відкрите самофінансування, приховане самофінансування, формування резервного фонду, нарахування дивідендів, дивідендна політика підприємства.

Питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди

1. Прибуток підприємства: поняття, види.
2. Основні показники прибутку.
3. Формування прибутку від реалізації продукції, робіт, послуг (валового прибутку).
4. Собівартість реалізованої продукції.
5. Формування прибутку від іншої операційної діяльності.
6. Склад операційних витрат за елементами.
7. Визначення прибутку від іншої звичайної діяльності підприємства.
8. Показники прибутковості реалізованої продукції, їх розрахунок.
9. Показники рентабельності та методи їх розрахунку.
10. Розподіл і використання прибутку.
11. Дивідендна політика підприємства.

Тестові завдання

1. З-поміж поданих нижче відповідей виберіть найбільш правильне й повне визначення поняття «загальний прибуток підприємства».
 - а) Прибуток від звичайної діяльності;
 - б) Прибуток від реалізації продукції;
 - в) Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування та фінансовий результат від надзвичайних подій;
 - г) Прибуток від операційної діяльності та надзвичайних подій.
2. Назвіть складові прибутку від операційної діяльності.
 - а) Одержані дивіденди;
 - б) Прибуток від реалізації продукції;
 - в) Відсотки, одержані за облігаціями та іншими цінними паперами;
 - г) Прибуток від реалізації основних засобів.
3. Назвіть складові прибутку від фінансових операцій.
 - а) Одержані пені, штрафи;
 - б) Дохід від інвестицій в асоційовані підприємства;
 - в) Прибуток від неопераційних курсових різниць;
 - г) Відсотки, одержані за облігаціями.

4. Назвіть складові прибутку від іншої звичайної діяльності.
 - а) Одержані дивіденди;
 - б) Доходи від операційної оренди;
 - в) Прибуток від реалізації фінансових інвестицій;
 - г) Одержані штрафи.
5. Назвіть показники, які враховуються за обчислення валового прибутку підприємства.
 - а) Дохід (виручка) від реалізації продукції;
 - б) Податок на додану вартість;
 - в) Дохід (виручка) від реалізації необоротних активів;
 - г) Собівартість реалізованої продукції;
 - д) Адміністративні витрати.
6. Назвіть показники, які враховуються за обчислення прибутку від операційної діяльності.
 - а) Валовий прибуток;
 - б) Одержані штрафи;
 - в) Відсотки, одержані за облігаціями;
 - г) Адміністративні витрати.
7. До «фінансових витрат» відносяться:
 - а) Собівартість продукції, необоротних активів та майнових комплексів;
 - б) Витрати підприємства на відсотки;
 - в) Втрати від сплати нарахованих економічних санкцій;
 - г) Інші витрати підприємства, пов'язані з залученням позикового капіталу.
8. В складі «доходу від участі в капіталі» відображається:
 - а) Дохід, отриманий від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких виконується за методом участі в капіталі;
 - б) Проценти та інші доходи отримані від фінансових інвестицій;
 - в) Дохід від не операційних курсових різниць.
9. У складі «інших фінансових доходів» відображаються:
 - а) дивіденди, відсотки;
 - б) дохід від реалізації фінансових інвестицій;
 - в) інші доходи отримані від фінансових інвестицій (крім доходів, що враховуються за методом участі у капіталі).
10. До складу «інших доходів» входить:
 - а) дохід від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів та майнових комплексів;
 - б) дохід від курсових різниць;
 - в) дохід від неопераційних курсових різниць;
 - г) інші доходи від звичайної діяльності (крім операційної).
11. Знайдіть правильне визначення економічної сутності рентабельності.
 - а) Абсолютна сума отриманого прибутку підприємства.
 - б) Прибутковість реалізації продукції.

- в) Перевищення виручки від реалізації продукції над її собівартістю.
- г) Сума фінансових ресурсів підприємства, що забезпечують його виробничо-господарську діяльність.
- д) Перевищення доходів від іншої звичайної діяльності над збитками від указаної діяльності.

12. Назвіть показники, які необхідно використати для обчислення рентабельності продукції.

- а) Чистий прибуток;
- б) Прибуток від звичайної діяльності;
- в) Собівартість реалізованої продукції;
- г) Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції.

13. Знайдіть вірне визначення чистого прибутку підприємства.

- а) Прибуток підприємства після сплати податків на прибуток, за землю і транспортні засоби;
- б) Прибуток від реалізації продукції;
- в) Прибуток, що залишився у підприємства після сплати податку на прибуток, і скорегований на фінансовий результат від надзвичайних подій;
- г) Прибуток, що залишився у підприємства після сплати податку на прибуток і виплати дивідендів.

14. Назвіть показники, яких буде достатньо для обчислення чистого прибутку підприємства:

- а) Прибуток від реалізації продукції;
- б) Податок на прибуток і платежі за ресурси (за землю і транспортні засоби);
- в) Фінансовий результат від надзвичайних подій;
- г) Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування;
- д) Сплачений податок на прибуток.

15. Назвіть можливі напрямки використання чистого прибутку.

- а) Сплата комунального податку;
- б) Сплата податку на прибуток;
- в) Виплата дивідендів;
- г) Створення резервного фонду.

Література [3-12, 19]

Тема 5. Оподаткування підприємств

Зміст матеріалу для самостійного опрацювання

Сутність податків та їх функції.

Класифікація податків за трьома ознаками: в залежності від органу, який утримує податки і розпоряджається ними; в залежності від використання податку; в залежності від об'єкту оподаткування і взаємовідносин платника та держави.

Податкова система України: загальнодержавні податки та інші обов'язкові платежі; місцеві податки, збори та інші обов'язкові платежі. Загальні стратегічні

цілі оподаткування підприємств.

Види прямого оподаткування і його роль у системі фінансового регулювання (особисті податки, реальні податки).

Види непрямих податків, їхні переваги і недоліки.

Податок із власників транспортних засобів.

Місцеві податки та збори.

Оподаткування суб'єктів малого бізнесу. Порядок переходу та сплати.

База та ставки оподаткування - переваги та недоліки застосування.

Спецпатент. Переваги та недоліки застосування.

Оподаткування фізичних осіб і фінанси підприємства.

Вплив прямих та непрямих податків на фінансові результати діяльності підприємства.

Індивідуальне завдання

Тип завдання опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: набуття студентами практичних вмінь щодо нарахування та сплати податкових та інших обов'язкових платежів, а також вмінь оцінювати вплив податків на фінансові результати діяльності підприємства.

Самостійна робота:

1. Розрахувати суми податку на прибуток, ПДВ та інших непрямих податків, які необхідно сплатити підприємству (варіанти вихідних даних сформулювати самостійно, індивідуально);
2. Визначити суми обов'язкових платежів підприємства до соціальних фондів (суму фактичного фонду заробітної плати обрати самостійно, довільно)
3. Використовуючи інформацію Звіту про фінансові результати підприємства оцінити вплив прямих та непрямих податків на фінансові результати діяльності підприємства;
4. Підготувати реферат за однією із запропонованих тем.

Теми рефератів

- Оподаткування підприємств – складова ланка податкової системи України.
 - Реалізація стимулюючої та регулюючої функції податків, які сплачують підприємства.
 - Вибір оптимального варіанту оподаткування для малого підприємства.
 - Оподаткування сільськогосподарських підприємств.
5. Дайте визначення ключовим термінам.

Ключові терміни: податкова система України, загальнодержавні податки, обов'язкові платежі, місцеві податки та збори, елементи оподаткування, податкова база, податкова ставка, суб'єкт оподаткування, об'єкт оподаткування, носій податку, джерело сплати податку, прями

оподаткування, непрямі податки, особисті податки, податок на прибуток, податок надодану вартість, податок із власників транспортних засобів, комунальний податок, акцизний збір, мито, податок з реклами, оподаткування суб'єктів малого бізнесу, спецпатент, оподаткування фізичних осіб.

Питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди

1. Система оподаткування підприємств.
2. Оподаткування прибутку підприємств.
3. Нарахування непрямих податків.
4. Місцеві податки і збори, які сплачують підприємства.
5. Розрахунки податкових платежів за місцевими податками.
6. Особливості оподаткування суб'єктів малого підприємництва.

Тестові завдання

1. Назвіть об'єкт оподаткування ПДВ.
 - а) Собівартість випущеної продукції;
 - б) Вартість продукції в оптових цінах відвантаженої покупцям;
 - в) Операції з постачання продукції, включаючи акцизний збір;
 - г) Відпускна ціна відвантаженої продукції, включаючи акцизний збір і ПДВ;
 - д) Прибуток від реалізації продукції.
2. Які з названих обов'язкових платежів підприємства належать до місцевих податків?
 - а) Плата за землю;
 - б) Єдиний податок;
 - в) Відрахування до Пенсійного фонду України;
 - г) Плата за використання місцевої символіки.
3. Джерела сплати податку на прибуток – це...
 - а) Собівартість продукції;
 - б) Загальна сума отриманого прибутку;
 - в) Чистий прибуток;
 - г) Виручка від реалізації продукції;
 - д) Податковий кредит.
4. Назвіть об'єкт оподаткування для обчислення акцизного збору за умови використання відсоткової ставки.
 - а) Собівартість продукції;
 - б) Ціна виробника (оптова ціна);
 - в) Ціна виробника + акцизний податок;
 - г) Ціна виробника + ПДВ;
 - д) Ціна виробника + акцизний податок + ПДВ.
5. Назвіть показники, які будуть використані для обчислення суми податку на прибуток.
 - а) Загальна сума отриманого прибутку;

- б) Чистий прибуток;
 - в) Сума валових витрат;
 - г) Сума нарахованих амортизаційних відрахувань;
 - д) Оподатковуваний прибуток.
6. Базою для нарахування єдиного соціального внеску є...
- а) Чистий прибуток підприємства;
 - б) Сума нарахованої заробітної плати;
 - в) Виплачена основна і додаткова заробітна плата;
 - г) Сума нарахованих дивідендів.
7. У якому з елементів оподаткування найбільше виявляється регулююча функція податків?
- а) Визначення об'єкта оподаткування;
 - б) Визначення джерела сплати податків;
 - в) Установлення величини ставок податків;
 - г) Установлення термінів сплати податків;
 - д) Надання податкових пільг.
8. За використання якого джерела сплати податків найбільше виявляється їх регулююча функція?
- а) Оподатковуваний прибуток;
 - б) Собівартість продукції;
 - в) Виручка від реалізації продукції;
 - г) Прибуток від реалізації продукції;
 - д) Амортизаційні відрахування.
9. Яка з методик визначення ставок оподаткування більш позитивно впливає на фінансово-господарську діяльність підприємства?
- а) В абсолютних сумах з одиниці продукції, що реалізується;
 - б) У відсотках до об'єкта оподаткування – універсальні ставки;
 - в) У відсотках до об'єкта оподаткування – диференційовані ставки;
 - г) У відсотках до об'єкта оподаткування – прогресивні ставки;
 - д) У відсотках до об'єкта оподаткування – регресивні ставки;
10. Який спосіб надання податкових пільг більш позитивно впливає на прояв регулюючої функції податків?
- а) Пільги для окремих платників податків;
 - б) Пільги щодо окремих об'єктів оподаткування;
 - в) Пільги щодо термінів сплати податків;
 - г) Відшкодування сплачених податків;
 - д) Надання податкового кредиту.
11. Назвіть найсуттєвіший недолік чинної системи оподаткування підприємств в Україні.
- а) Високі ставки податків;
 - б) Велика кількість податків;
 - в) Недостатня кількість податкових пільг;
 - г) Нестабільність законодавства з питань оподаткування.

12. Визначіть показники, які не враховуються при визначенні бази оподаткування податком на прибуток.

- а) Дохід від реалізації цінних паперів;
- б) Дохід від надання фінансових послуг;
- в) Сума ПДВ, отриманого в складі ціни реалізації продукції;
- г) Сума невикористаної частини коштів, що повертаються зі страхового резерву;
- д) Дохід від операції лізингу (оренди).

13. Як може вплинути на фінансово-господарську діяльність підприємств-виробників звільнення їхньої продукції від акцизного податку?

- а) Зменшить собівартість продукції;
- б) Збільшить прибуток від реалізації;
- в) Підвищить рентабельність виробництва продукції;
- г) Зменшить імобілізацію оборотних коштів;
- д) Збільшить обсяг виробництва і реалізації підакцизних товарів.

14. Назвіть можливі наслідки негативного впливу сплати вхідного ПДВ на фінансову діяльність підприємства – платника податку (вхідний ПДВ відшкодовується підприємству).

- а) Зростання ціни продукції;
- б) Зменшення прибутку від реалізації продукції;
- в) Зниження рентабельності підприємства;
- г) Підвищення собівартості.

15. Яке джерело сплати єдиного податку із суб'єктів малого підприємництва (юридичних осіб)?

- а) Загальний прибуток;
- б) Амортизаційні відрахування;
- в) Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг);
- г) Чистий прибуток.

16. Які фактори впливають на величину єдиного податку із суб'єктів малого підприємництва (юридичних осіб)?

- а) Сума виручки від реалізації продукції;
- б) Обсяг реалізації продукції;
- в) Розмір ставки єдиного податку;
- г) Сума податку на прибуток, що його сплачувало мале підприємство.

Література [1, 3-12,19]

Змістовий модуль 2. Основи забезпечення підприємства фінансовими ресурсами

Тема 6. Основи організації оборотних коштів підприємств

Зміст матеріалу для самостійного опрацювання

Сутність, склад і структура оборотних коштів. Розміщення оборотного капіталу.

Принципи організації оборотних коштів. Класифікація оборотних коштів.

Необхідність і способи визначення потреби в оборотних коштах. Розрахунок нормативу оборотних коштів за економічним (аналітичним) методом.

Шляхи формування та поповнення оборотних коштів. Використання банківських кредитів. Залучення коштів інших суб'єктів господарювання.

Шляхи прискорення обертання оборотних коштів. Вплив розміщення оборотних коштів на фінансовий стан підприємств.

Індивідуальне завдання

Тип завдання опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: набуття студентами практичних вмінь оцінювати динаміку, структурну динаміку та ефективність використання оборотних коштів підприємства, а також оцінювати вплив розміщення оборотного капіталу на фінансовий стан підприємств.

Самостійна робота:

1. Використовуючи інформацію фінансової звітності оцінити динаміку та структурну динаміку оборотних активів підприємства;
2. Розрахувати прямі показники обіговості та тривалість одного обороту в днях загальної суми оборотних коштів та в розрізі складових оборотних активів, в які вони розміщені, для двох підприємств. Зробити висновки про ефективність використання оборотних коштів;
3. Оцінити ефективність використання оборотного капіталу підприємства у звітному періоді порівняно з попереднім звітним періодом, якщо відомо (тис. грн.):

	звіт. пер.	попер. звітн. пер.
Чистий дохід (виручка) від реалізації	930	720
Середня вартість дебіторської заборгованості	120	80
Середня вартість виробничих запасів	500	550
Середня вартість готової продукції	150	180
Середні залишки грош. коштів та їх еквівалентність	100	110

4. Визначити норматив оборотних коштів за незавершеним виробництвом, скориставшись такими даними: випуск товарної продукції в IV кварталі планового року за виробничою собівартості 26700 грн.; тривалість виробничого циклу – 40 днів; виробнича собівартості одиниці випущеної продукції 370 грн.; в т. ч. вартість матеріалів при запуску у виробництво – 210 грн.; вартість наступних витрат – 160 грн.
5. Підготувати реферат за однією із запропонованих тем.

Теми рефератів

- Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства.
- Вплив розміщення оборотних коштів на фінансовий стан підприємства.

**Питання для самоконтролю
і самоперевірки знань та співбесіди**

1. Оборотні кошти: поняття і структура.
2. Кругообіг оборотних коштів підприємств.
3. Сутність оборотних активів, їх склад, структура та джерела формування.
4. Нормування оборотних коштів.
5. Показники стану і використання оборотних коштів.

Тестові завдання

1. Оборотні кошти підприємства – це...
 - а) Гроші в касі підприємства, на розрахункових і валютних рахунках, у розрахунках;
 - б) Кошти, авансовані у виробничі оборотні фонди та фонди обігу;
 - в) Оборотні активи;
 - г) Предмети праці.
2. Оборотні фонди – це...
 - а) Оборотні кошти у виробництві;
 - б) Незавершене виробництво;
 - в) Готова продукція;
 - г) Оборотні активи.
3. Фонди обігу – це...
 - а) Дебіторська заборгованість;
 - б) Незавершене виробництво;
 - в) Готова продукція;
 - г) Оборотні активи.
4. Яка частина оборотних коштів обслуговує сферу обігу?
 - а) Готова продукція на складі;
 - б) Готова продукція, грошові кошти й кошти в розрахунках;
 - в) Кошти на рахунках у банках і касі, у розрахунках, дебіторська заборгованість.
 - г) Готова продукція, що відвантажена.
5. Принципи організації оборотних коштів – це...
 - а) Оборотні виробничі фонди;
 - б) Виробничі запаси;
 - в) Фонди обігу;
 - г) Оборотні виробничі фонди й готову продукцію.
6. За допомогою яких показників можна визначити потребу підприємств у оборотних коштах у незавершеному виробництві?
 - а) Тривалість виробничого циклу;
 - б) Кількість продукції, що випускається;
 - в) Одноденні витрати в незавершеному виробництві за планом IV кв. за виробничою собівартістю;
 - г) Коефіцієнт зростання витрат.

7. Які показники необхідні для нормування оборотних коштів у запасах готової продукції?
- а) Норма запасу оборотних коштів щодо готової продукції;
 - б) Одноденний випуск продукції в IV кв. планового року за виробничою собівартістю;
 - в) Середні залишки оборотних коштів на початок планового року;
 - г) Випуск товарної продукції в плановому році.
8. Які показники треба використовувати, визначаючи потребу в оборотних коштах економічним методом?
- а) Середні залишки оборотних коштів на початок планового року;
 - б) Зміни в обсязі виробництва продукції;
 - в) Розмір «виробничого» нормативу на початок планового року;
 - г) Розмір «невиробничого» нормативу на початок планового року.
9. Які джерела формування оборотних коштів можна віднести до власних і прирівнених до них?
- а) Сума статутного капіталу;
 - б) Кредиторська прострочена заборгованість;
 - в) Сума статутного капіталу, що зменшена на суму залишкової вартості основних фондів і збільшена на суму нерозподіленого прибутку;
 - г) Сума сталих пасивів.
10. Показники ефективності використання оборотних коштів – це...
- а) Фондовіддача;
 - б) Коефіцієнт обертання;
 - в) Коефіцієнт ефективності;
 - г) Коефіцієнт завантаження.
11. Які напрямки розміщення оборотних коштів можна віднести до високоліквідних активів?
- а) Матеріальні оборотні активи;
 - б) Цінні папери;
 - в) Товари відвантажені;
 - г) Дебіторська заборгованість.
12. Які напрямки розміщення оборотних коштів можна віднести до середньоліквідних активів?
- а) Товари відвантажені;
 - б) Матеріальні оборотні кошти;
 - в) Дебіторська заборгованість;
 - г) Гроші на банківських рахунках і в касі підприємства.
13. Які напрямки розміщення оборотних коштів можна віднести до низьколіквідних активів?
- а) Дебіторська заборгованість;
 - б) Гроші на банківських рахунках і в касі підприємства;
 - в) Товари відвантажені;
 - г) Матеріальні оборотні засоби.

Тема 7. Кредитування підприємств

Зміст матеріалу для самостійного опрацювання

Необхідність залучення кредитів. Сутність кредитів. Розрахунок потреби в кредитних коштах. Класифікація кредитів, що надаються підприємствам.

Види банківських кредитів та їх характеристика. Умови та порядок банківського кредитування, кредитна угода, її складові. Гарантування повернення кредитів. Проценти за кредит. Порядок погашення банківського кредиту підприємством. Фінансування витрат підприємства при сплаті процентів за кредит.

Небанківське комерційне кредитування підприємств. Роль векселя в комерційному кредитуванні.

Лізингове кредитування підприємств: сутність, об'єкти та суб'єкти. Взаємодія між учасниками лізингового бізнесу. Лізингова угода. Лізингові платежі.

Державне кредитування підприємств. Фінансування інвестиційних потреб підприємств через систему бюджетних позик.

Кредитування підприємств за рахунок коштів міжнародних фінансово-кредитних інститутів.

Індивідуальне завдання

Тип завдання опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств та кредитних угод.

Мета завдання: набуття студентами практичних вмінь оцінювати кредитоспроможність підприємства та виконувати розрахунки щодо обслуговування кредитів.

Самостійна робота:

1. Визначити суму плати за користування кредитом якщо відомо: підприємству надано кредит з 1 січня поточного року у розмірі 480 тис. грн. строком на 4 місяці. Кожного місяця воно повертало по 120 тис. грн. Залишок кредиту в розмірі 120 тис. грн. було повернено із затримкою на 15 днів;
2. Визначити суму плати за користування кредитом якщо відомо: підприємство 1 березня поточного року одержало кредит на суму 500 тис. грн. строком на 3 місяці під 20% річних. Через місяць банк збільшив плату за кредит на 5%, а ще через місяць підвищив до 25%. Визначити, яку суму коштів підприємство поверне банку 1 червня поточного року.
3. Визначити, яку суму коштів поверне підприємство комерційному банку, якщо кредит в сумі 35 тис. грн. надано 1 лютого поточного року на 5 місяців під 20% річних, при цьому, з 1 квітня процентна ставка знизилась до 18% річних, а з 15 травня – 15%. В кредитному договорі передбачається, що кредит буде повертатися банку щомісячно рівними частинами.

4. Підготувати реферат за однією із запропонованих тем.

Теми рефератів

- Напрями підвищення ефективності використання підприємствами банківських кредитів.
- Переваги та недоліки комерційного кредитування підприємств.
- Лізинг і довгостроковий банківський кредит.

Питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди

1. Класифікація кредитів.
2. Види банківського кредитування підприємств.
3. Комерційне кредитування підприємств.
4. Особливості лізингового кредиту.
5. Державне кредитування підприємств.

Тестові завдання

1. Знайдіть правильне визначення кредитних відносин:
 - а) Грошові відносини, що пов'язані з процесом розподілу та перерозподілу капіталу;
 - б) Грошові відносини, що виникають у сфері виробництва продуктів для їхнього використання;
 - в) Відносини, що пов'язані із заборгованістю одного з учасників економічної чи фінансової операції;
 - г) Відносини, що пов'язані з необхідністю забезпечення безперервності зміни форм вартості валового національного продукту в процесі його руху.
2. Знайдіть правильне визначення економічної сутності кредиту:
 - а) Кредит – це форма руху позичкового капіталу, що надається на умовах повернення;
 - б) Кредит – це економічні відносини, що виникають між кредитором і кредитодержувачем;
 - в) Кредит – це рух вартості у сфері товарного обміну;
 - г) Кредит – це позичка в грошовій або товарній формах на умовах повернення.
3. Об'єктами кредитування можуть бути:
 - а) Грошові кошти;
 - б) Товарно-матеріальні цінності;
 - в) Виконані роботи чи надані послуги;
 - г) Держава;
 - д) Підприємства та господарські товариства.
4. На які цілі надається банківський кредит:
 - а) Фінансування оборотного капіталу;
 - б) Покриття збитків від господарської діяльності;
 - в) Викуп приватизованого підприємства;

- г) На збільшення статутного фонду банку.
5. До видів банківського кредиту належать:
- а) Авальний кредит;
 - б) Комерційний кредит;
 - в) Лізинг;
 - г) Державний кредит.
6. Об'єктом лізингу можуть бути:
- а) Машини та обладнання;
 - б) Транспортні засоби;
 - в) Засоби обчислювальної техніки;
 - г) Виробничі будівлі та споруди.
7. Ломбардний кредит – це:
- а) Кредит, який надається фізичними особами одна одній;
 - б) Кредит під заставу депонованих у банку цінних паперів;
 - в) Кредит, який надається під заставу майна;
 - г) Різновид споживчого кредиту.
8. Факторинг – це:
- а) Купівля банком у клієнта права на вимогу боргу;
 - б) Діяльність комерційного банку за дорученням;
 - в) Посередництво в одержанні клієнтом боргу;
 - г) Здача в оренду на тривалий строк предметів довгострокового користування.
9. Комерційний кредит – це економічні відносини, які виникають між:
- а) Підприємствами;
 - б) Комерційними банками й підприємствами;
 - в) Державою та комерційними банками;
 - г) Державою та підприємствами.
10. Лізинговий кредит – це:
- а) Надання суб'єктами господарювання взаємного кредиту у вигляді відстрочки платежу за продані товари й надані послуги;
 - б) Надання суб'єктами господарювання взаємної відстрочки платежів за товарно-матеріальні цінності;
 - в) Взаємна передача суб'єктами господарювання матеріальних цінностей на умовах оренди;
 - г) Правильної відповіді немає.
11. Погашення кредиту частинами, що зменшуються, називається:
- а) Достроковим погашенням;
 - б) Одночасним погашенням;
 - в) Погашенням із розстрочкою платежу;
 - г) Регресивним погашенням.

12. З якого моменту повинні нараховуватися відсотки за користування кредитом?

- а) З моменту підписання кредитної угоди;
- б) З моменту надходження кредиту на рахунок позичальника;
- в) З моменту погашення першої частини кредиту позичальника;
- г) З моменту отримання доходу за рахунок кредиту.

Література [3-12]

Тема 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

Зміст матеріалу для самостійного опрацювання

Сутність основних засобів та їх відтворення.

Функції основних засобів підприємства. Структура основних засобів. Виробничі і невиробничі основні засоби. Класифікація основних виробничих засобів. Складові невиробничих основних засобів. Технічна озброєність підприємств. Активна і пасивна частина основних фондів та їх ознаки. Знос та амортизація основних засобів.

Первинна, відновна й залишкова вартість основних засобів. Балансова вартість основних засобів. Індексція основних засобів та порядок її здійснення. Джерела формування основних засобів: статутний фонд; прибуток; амортизаційні відрахування; банківський кредит; лізинг, інші залучені кошти (кредиторська заборгованість, випуск облігацій тощо).

Визначення термінів «основні фонди», «основні засоби», «основні кошти».

Нематеріальні активи: призначення, ознаки, оцінка. Класифікація нематеріальних активів за ознаками. Амортизація нематеріальних активів.

Амортизаційний фонд у просторовому відтворенні основних засобів. Розрахунок амортизаційних відрахувань. Норми амортизації. Методи амортизації.

Розрахунок показників руху основних фондів (надходження, вибуття, середньорічна вартість об'єкту). Показники ефективності використання основних засобів. Сутність і склад капітальних вкладень. Джерела і порядок їх фінансування. Фінансування ремонту основних засобів.

Індивідуальне завдання

Тип завдання опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: набуття студентами практичних вмінь оцінювати стан динаміку та ефективність використання основного капіталу підприємства.

Самостійна робота:

1. Використовуючи інформацію балансу основних засобів, виконати розрахунки показників стану й ефективності використання основних засобів за звітний і попередній звітний періоди та зробити висновки;

2. Розрахувати суми амортизації за кожним з визначених в П(с)БО методів та зробити висновки;
3. Підготувати реферат за однією із запропонованих тем.

Теми рефератів

- Шляхи підвищення ефективності використання основного капіталу підприємства.
- Формування амортизаційної політики підприємства.
- Відтворення основного капіталу підприємства.

Питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди

1. Відтворення основного капіталу.
2. Порядок нарахування амортизації.
3. Показники оцінки майнового стану підприємства.
4. Показники стану і використання основних засобів.
5. Фінансування ремонту основних виробничих засобів.
6. Сутність і склад капітальних вкладень.
7. Джерела фінансування капітальних вкладень.

Тестові завдання

1. Основні засоби – це...
2. Знос основних засобів – це...
3. Амортизація – це...
4. Основні засоби відображаються в балансі за ... та ... вартістю.
5. Первісна вартість основних засобів – це...
6. Справедлива вартість основних засобів – це...
7. Переоцінена вартість основних засобів – це...
8. Справедлива вартість основних засобів – це...
9. Ліквідаційна вартість основних засобів – це...
10. Вартість основних засобів, що амортизується – це...
11. Для оцінки стану основних засобів розраховуються показники...
12. Для оцінки руху основних засобів розраховуються показники...
13. Для оцінки ефективності використання підприємством основних засобів розраховуються показники...
14. Для оцінки забезпеченості підприємства основними засобами розраховуються показники...
15. Суму амортизаційних відрахувань можна визначити за наступними методами...
16. Основні засоби – це...
 - а) Частина матеріальних активів, які багаторазово беруть участь у процесі виробництва;
 - б) Матеріальні цінності, що використовуються у виробничій діяльності підприємства протягом понад одного календарного року із дня введення їх в експлуатацію, а також предмети вартістю за одиницю понад 500 гривень (за ціною придбання);

- в) Матеріальні активи, які тривалий час перебувають у незмінній натурально-речовій формі;
- г) Матеріальні цінності, які поступово переносять свою вартість на вироблений продукт.

17. Відтворення основних засобів – це ...

- а) Процес безперервного поновлення основних виробничих засобів;
- б) Заміна окремих зношених частин основних засобів;
- в) Придбання нових основних засобів;
- г) Заміна зношеного устаткування на нове.

18. Знос основних засобів – це ...

- а) Втрата вартості основними засобами у процесі їх експлуатації;
- б) Заміна зношених основних засобів через капітальне будівництво;
- в) Матеріальне зношування окремих елементів основних засобів та заміна їх через капітальне будівництво або капітальний ремонт;
- г) Заміна основних засобів унаслідок запровадження нового, більш прогресивного обладнання.

19. Амортизація – це...

- а) Процес поступового перенесення вартості основних виробничих засобів і нематеріальних активів з урахуванням витрат на їх придбання, виготовлення або поліпшення;
- б) Поступове зниження вартості основних засобів унаслідок їх зносу;
- в) Поступове перенесення вартості основних виробничих засобів на вироблену продукцію;
- г) Поступове перенесення вартості зносу основних засобів на валові витрати виробництва.

20. За яких умов підприємства мають право застосовувати щорічну індексацію основних засобів?

- а) Щорічна індексація основних засобів провадиться підприємствами всіх форм власності за умови, що минулорічний рівень інфляції становить понад 5%;
- б) Щорічна індексація основних засобів провадиться підприємствами з дозволу Кабінету Міністрів України;
- в) Щорічна індексація основних засобів провадиться підприємствами самостійно за умови, коли застосовується прискорена амортизація основних засобів;
- г) Щорічна індексація основних засобів провадиться підприємствами всіх форм власності самостійно за умови, що минулорічний рівень інфляції становить понад 10%.

21. Прискорена амортизація – це...

- а) Метод визначення амортизації основних засобів за нормами, що перевищують офіційно затверджені норми амортизаційних відрахувань;

- б) Визначення амортизації за нормами, що їх затверджує Кабінет Міністрів України;
 - в) Визначення амортизації за нормами, затвердженими законодавчими актами;
 - г) Визначення амортизації за звичайними нормами, збільшеними у 2 рази.
22. Як визначаються суми амортизаційних відрахувань звітного періоду?
- а) Множенням середньорічної вартості основних виробничих засобів на норму амортизаційних відрахувань;
 - б) Множенням балансової вартості основних засобів на норму амортизаційних відрахувань;
 - в) Множенням балансової вартості основних засобів на початок звітного кварталу на норму амортизаційних відрахувань;
 - г) З допомогою застосування норм амортизації балансової вартості груп основних засобів на початок звітного періоду.
23. Які з названих показників безпосередньо впливають на розмір амортизаційних відрахувань?
- а) Сума нарахованого зносу, фондвіддача основних засобів, сума отриманого прибутку, рівень інфляції;
 - б) Сума виведених основних засобів у звітному періоді, рентабельність основних засобів, коефіцієнт вибуття основних засобів, коефіцієнт оновлення основних засобів;
 - в) Сума оборотних активів, сума уведених основних засобів у звітному періоді, вартість виробленої продукції за звітний період, коефіцієнт приросту основних засобів;
 - г) Балансова вартість основних засобів на початок звітного періоду, норма амортизаційних відрахувань, структура основних засобів, строки експлуатації основних засобів.
24. На що впливає прискорена амортизація основних засобів?
- а) Сприяє збільшенню прибутку від реалізації продукції.
 - б) Призводить до збільшення суми податку на прибуток.
 - в) Прискорює процес формування власних фінансових ресурсів.
 - г) Збільшує валові витрати та зменшує податок на прибуток.

Література [3-12,19]

Тема 9. Фінансово-інвестиційна діяльність підприємства

Зміст матеріалу для самостійного опрацювання

Сутність інвестування. Реальні та фінансові інвестиції. Фінансові активи в умовах ринку – класифікація, дохідність, ризик. Прийняття рішення про капіталовкладення.

Зміна вартості грошей в часі. Врахування зміни вартості грошей в часі під час оцінки інвестиційних проектів. Процедура дисконтування. Термін окупності та життєвий цикл проекту

Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів. Визначення теперішньої та майбутньої вартості проекту. Використання показників внутрішня норма прибутку та індекс рентабельності проекту.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків.

Мета завдання: набуття студентами практичних вмінь розраховувати показники та оцінювати ефективності інвестиційних проектів.

Самостійна робота:

1. Використовуючи інформаційні дані, викладені на стор. 11 навчальної програми з дисципліни „Фінанси підприємств» (задача 1) оцінити ефективність інвестиційного проекту (за індивідуально отриманим варіантом);
2. Дайте визначення ключовим термінам;

Ключові терміни. Інвестиції, інвестиційний процес, реальні та фінансові інвестиції, учасники інвестиційної діяльності, інвестиційний проект, критерії оцінки інвестиційних проектів, майбутня вартість, коефіцієнт дисконтування, чиста теперішня вартість (чиста приведена вартість), індекс рентабельності, внутрішня норма прибутку, життєвий цикл проекту, термін окупності проекту, моніторинг та пост аудит капіталовкладень.

Питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди

1. Відмінності між реальними і фінансовими інвестиціями.
2. Поясніть функції окремих учасників інвестиційних процесів.
3. Поясніть зміст рішення про інвестиційний проект.
4. Поняття інвестиційної програми.
5. Показники, які застосовуються для оцінки доцільності інвестиційного проекту.

Література [3-12,19]

Тема 10. Оцінювання фінансового стану підприємства

Зміст матеріалу для самостійного опрацювання

Основні принципи і послідовність аналізу та оцінювання фінансового стану підприємства. Експрес-аналіз фінансового стану підприємства та етапи його здійснення: підготовчий; попередній огляд фінансової звітності та економічне читання; аналіз звітності. Баланс підприємства та його складові. Оцінка економічного потенціалу суб'єкта господарювання. Оцінка результатів фінансово-господарської діяльності.

Деталізований аналіз фінансового стану підприємства та послідовність його виконання. Показники оцінки майнового стану. Оцінка ліквідності та

платоспроможності. Оцінка фінансової стійкості. Оцінка ділової активності. Оцінка прибутковості, рентабельності. Оцінка вірогідності банкрутства підприємства.

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: набуття студентами практичних вмінь розраховувати показники та оцінювати фінансовий стан, в тому числі ліквідність фінансову незалежність та фінансову підприємства.

Самостійна робота:

1. Виходячи з даних балансу підприємства розрахувати й оцінити зміну протягом звітного періоду (висновок):
 - Коефіцієнта абсолютної ліквідності.
 - Коефіцієнта критичної ліквідності.
 - Коефіцієнта поточної ліквідності.
 - Коефіцієнта маневреності.
 - Коефіцієнта автономності.
 - Співвідношення залучених і власних коштів.
 - Коефіцієнта довгостроковості залучення позикових коштів.
 - Коефіцієнта кредиторської заборгованості.
 - Коефіцієнта короткострокової заборгованості.
2. Визначити коефіцієнти ліквідності на підставі наведених далі даних:
 - а) виробничі засоби – 49000 тис. грн.; готова продукція – 30500 тис. грн.; незавершене виробництво – 12500 тис. грн.;
 - б) грошові кошти – 102500 тис. грн.; цінні папери та інші короткострокові фінансові вкладення – 8200 тис. грн.;
 - в) короткострокові позичкові кошти – 98100 тис. грн.; розрахунки з кредиторами – 84500 тис. грн.
3. Визначити коефіцієнти ліквідності та платоспроможності підприємства та зробити висновки, якщо у балансі відображені такі показники (тис. грн.):

№	Показник	на початок року	на кінець року
1.	Виборчі запаси	35000	45000
2.	Готова продукція	25000	20000
3.	Незавершене виробництво	12000	15000
4.	Грошові кошти	250000	302000
5.	Короткострокові позичкові кошти	47000	95000
6.	Розрахунки з кредиторами за товари	150000	220000
7.	Довгострокові позичкові кошти	82000	75000

8.	Статутний фонд	925000	985000
9.	Розрахунки по заробітній платі	75000	102000
10.	Розрахунки з бюджетом і внебюджетними фондами	180000	245000

4. На підставі даних бухгалтерського балансу визначте тип фінансової стійкості підприємства на початок і кінець періоду . Зробіть висновок.
5. На підставі даних бухгалтерського балансу визначте коефіцієнти ліквідності і дайте характеристику платоспроможності підприємства на початок і кінець періоду. Зробіть висновок.
6. Дайте визначення ключовим термінам.

Ключові терміни. фінансовий стан підприємства, фінансової звітності, склад фінансової звітності, бухгалтерський баланс підприємства, активи, зобов'язання, огляд фінансової звітності, експрес-оцінка фінансового стану підприємства, фінансова стійкість підприємства, платоспроможність підприємства, ліквідність активів, ліквідність підприємства, Звіт про фінансові результати та його складові елементи. деталізований аналіз фінансового стану, показники оцінки майнового стану, оцінка ліквідності та платоспроможності, оцінка фінансової стійкості, оцінка ділової активності, оцінка прибутковості, рентабельності. оцінка ймовірності банкрутства підприємства, комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди

1. Фінансова звітність – основа оцінки фінансового стану підприємства.
2. Структура балансу підприємства.
3. Аналіз звіту про фінансові результати.
4. Ліквідність підприємства, її показники та методи розрахунку.
5. Показники ліквідності та платоспроможності.
6. Оцінка фінансової стійкості підприємств.

Тестові завдання

1. До складу публічної фінансової звітності входять: ...
2. Баланс – це...
3. Основними елементами балансу є... 1)..., 2)..., 3)...
4. Назвати основні елементи звіту про фінансові результати....
5. Аналітичне значення балансу полягає в тому, що...
6. Аналітичне значення звіту про фінансові результати полягає в тому, що...
7. Значення звіту про рух грошових коштів, як інформаційної бази фінансового аналізу полягає в тому, що ...
8. Події після дати балансу відображають...
9. У „Звіті про власний капітал» міститься інформація про....
10. Примітки до фінансових звітів містять інформацію.... і складаються відповідно до....
11. Фінансова звітність підприємства повинна складатися на основі:

- а) Книги реєстрації господарських операцій;
- б) первинної бухгалтерської документації;
- в) даних бухгалтерського обліку підприємства;
- г) бухгалтерських проведення.

12. Для підприємств іноземних суб'єктів господарської діяльності національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку в Україні встановлюється:

- а) додаткова фінансова звітність;
- б) особливі форми фінансової звітності;
- в) скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати;
- г) форма фінансової звітності для суб'єктів малого підприємства.

13. Підприємства, що мають дочірні підприємства зобов'язані складати та подавати:

- а) консолідовану фінансову звітність;
- б) звіти про господарські операції дочірніх підприємств;
- в) звіти про власні господарські операції та господарські операції дочірніх підприємств;
- г) звіти про власні господарські операції та консолідовану фінансову звітність.

14. Фінансова звітність складається з:

- а) балансу та приміток до фінансових звітів;
- б) балансу та звіту про прибутки та збитки;
- в) звіту про прибутки та збитки, та звіту про чистий рух грошових коштів;
- г) ... (якщо потрібно – дописати).

15. Мета складання фінансової звітності – це:

- а) надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації;
- б) надання користувачам інформації про фінансовий стан підприємства;
- в) надання користувачам інформації про результати діяльності та рух коштів підприємства;
- г) подання фінансових звітів користувачам.

16. Порядок надання фінансової звітності користувачам визначається:

- а) чинним законодавством;
- б) Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- в) національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

17. Фінансова звітність забезпечує інформаційні потреби користувачів щодо:

- а) розробки управлінських рішень;
- б) розробки заходів щодо виконання підприємством своїх зобов'язань;
- в) забезпеченості зобов'язань підприємства;
- г) оцінки здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання;
- д) ... (якщо потрібно – дописати).

18. Використовуючи інформацію, що міститься у фінансовій звітності підприємства, можна:
- а) визначити суму дивідендів, які підлягають розподілу;
 - б) зробити висновок щодо участі в капіталі підприємства;
 - в) оцінити якість управління;
 - г) ... (якщо потрібно – дописати).
19. До фінансової звітності підприємства включаються:
- а) лише показники діяльності підприємства;
 - б) лише показники діяльності підприємства та його філій;
 - в) показники діяльності філій, представництв, відділень підприємства;
 - г) показники діяльності підприємства та його відособленість підрозділів.
20. За якісними характеристиками фінансова звітність повинна містити лише:
- а) доречну інформацію, яка виникає на прийняття рішень користувачами;
 - б) інформацію, яка дає змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події;
 - в) корисний опис основної діяльності підприємства;
 - г) звіти за два періоди.
21. До якісних характеристик фінансової звітності відносяться:
- а) наявність показників діяльності філій;
 - б) дохідливість;
 - в) наявність даних за попередній звітний період;
 - г) достовірність;
 - д) доречність;
 - е) порівнянність.
22. Бухгалтерський баланс підприємства – це:
- а) сума активів та пасивів;
 - б) сума активів зобов'язань та власного капіталу;
 - в) звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активу, зобов'язання і власний капітал;
 - г) відображення вартості майна підприємства за звітний період.
23. Активи – це:
- а) ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких приведе, як очікується, до надходження економічних вигод у майбутньому;
 - б) вартість майна підприємства;
 - в) сума оборотного та необоротного майна підприємства на певну дату;
 - г) грошові кошти та їх еквіваленти.
24. Зобов'язання – це:
- а) фінансові інвестиції та довгострокова і короткострокова кредиторська заборгованість;
 - б) короткострокові та довгострокові фінансові інвестиції;

- в) заборгованість підприємства, яка виникла в наслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди;
- г) забезпечення наступних витрат.

25. Звіт про рух грошових коштів – це звіт...

- а) про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства;
- б) який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду;
- в) про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, обов'язання і власний капітал.

26. Звіт про фінансові результати – це звіт...

- а) про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства;
- б) який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду;
- в) про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал;
- г) який відображає надходження і видаток грошових коштів у результаті діяльності підприємства в звітному періоді;
- д) про перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

27. Звіт про власний капітал – це звіт...

- а) про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства;
- б) який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду;
- в) про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал;
- г) який відображає надходження і видаток грошових коштів у результаті діяльності підприємства в звітному періоді;
- д) про перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

28. Балансовий звіт – це звіт...

- а) про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства;
- б) який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду;
- в) про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, обов'язання і власний капітал;
- г) який відображає надходження і видаток грошових коштів у результаті діяльності підприємства в звітному періоді;
- д) про перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

29. Інформація, яка розкривається у фінансовій звітності, за П(С)БО поділяється на таку, яка може:

- а) знаходитись тільки у фінансових звітах;

- б) знаходиться тільки у фінансових звітах або тільки у примітках до них;
- в) знаходиться або у фінансових звітах або у примітках до них;
- г) знаходиться і в фінансових звітах і в у примітках до них одночасно.

30. Оголошення про виплату дивідендів після дати балансу впливає на фінансову звітність підприємства за попередній звітний період таким чином:

- а) зменшується нерозподілений прибуток у балансі;
- б) збільшується дебіторська заборгованість по розрахунках з учасниками у балансі;
- в) зменшується прибуток від операційної діяльності у звіті про фінансові результати;
- г) ця подія розкривається у примітках до фінансових звітів.

31. ПАТ у листопаді 2015 року отримало аванс від замовника за продукцію, яка буде вироблена та відвантажена протягом 1 півріччя 2016 року. Яким чином ця операція буде відображена у фінансовій звітності ПАТ за 2015 рік?

- а) як витрати майбутніх періодів у балансі;
- б) як надходження грошових коштів від фінансової діяльності в звіті про рух грошових коштів;
- в) як поточні зобов'язання у балансі;
- г) буде розкрита у примітках як така, яка не має відношення до звітного періоду.

32. Фінансовий стан підприємства – це...

33. До основних характеристик фінансового стану підприємства відносяться:

34. Сигнальним показником фінансового стану підприємства є:

35. Коефіцієнт покриття визначається як відношення....

36. Ліквідність балансу – це ...

37. Аналіз ліквідності балансу здійснюється шляхом

38. З метою визначення ліквідності балансу активи групуються в такі групи:

1), 2), 3), 4)

39.. З метою визначення ліквідності балансу пасиви групуються в наступні групи:

1), 2), 3), 4)

40. Абсолютна ліквідність визначається на основі наступних співвідношень:

1), 2), 3), 4)

41. До відносних показників ліквідності відносяться:

1), 2), 3)

42. Оцінка ринкової стійкості підприємства виконується шляхом....

43. Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності) визначається як відношення....

44.. Коефіцієнт фінансового ризику визначається як відношення....

45. Маневреність власного капіталу підприємства визначається шляхом...

46. Коефіцієнт довгострокового залучення коштів визначається як відношення....

47. Коефіцієнт критичної ліквідності розраховується як відношення....

48. Коефіцієнт поточної ліквідності розраховується як відношення....

49. Коефіцієнт абсолютної ліквідності розраховується як відношення....
50. Фінансовий стан підприємства характеризується:
- а) сукупністю виробничо-господарських факторів;
 - б) системою показників, що відображають наявність фінансових ресурсів;
 - в) системою показників, що відображають наявність і формування фінансових ресурсів;
 - г) системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.
51. Що таке фінансовий стан підприємства?
- а) Система показників, що відображають наявність, розміщення й використання фінансових;
 - б) Система показників, що відображають ліквідність та платоспроможність підприємства;
 - в) Система показників, які характеризують фінансову стійкість підприємства.
52. Фінансовий стан підприємства залежить від:
- а) фінансової політики підприємства;
 - б) системою показників, що відображають наявність фінансових ресурсів;
 - в) реалізації продукції;
 - г) результатів виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності підприємства;
 - д) ефективності використання фінансових ресурсів.
53. Які показники можна вважати найприйнятнішими для визначення впливу розміщення оборотних коштів на фінансовий стан підприємства?
- а) Коефіцієнт покриття;
 - б) Коефіцієнт абсолютної ліквідності;
 - в) Коефіцієнт платоспроможності;
 - г) Частка виробничих оборотних фондів у загальній вартості.

Література [3-12,19-27]

Тема 11. Фінансове планування на підприємстві

Зміст матеріалу для самостійного опрацювання

Логіка планово-аналітичної функції в умовах ринкової економіки. Фінансова стратегія підприємства. Зміст, завдання та методи фінансового планування. Зміст фінансового плану та порядок його складання. План доходів і витрат грошових коштів.

План формування та розподілу фінансових ресурсів підприємства (прогнозний баланс). План доходів і витрат підприємства (прогнозний «звіт про фінансові результати»).

Зміст і значення оперативного фінансового планування.

Оперативний фінансовий план. Платіжний календар та його складові.

Зміст та значення бізнес-плану. Вимоги до оформлення бізнес-плану, його структури та змісту. Мета складання бізнес-плану.

Індивідуальне завдання

Тип завдання: опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: набуття студентами практичних вмінь виконувати розрахунки планових фінансових показників.

Самостійна робота:

1. скласти прогнозний баланс активів та пасивів підприємства, використовуючи бухгалтерський баланс за звітний період, показники прогнозного балансу обґрунтувати;
2. використовуючи Звіт про фінансові результати звітного періоду, скласти прогнозний звіт про фінансові результати, показники обґрунтувати;
3. дати визначення ключовим термінам.

Ключові терміни: *планово-аналітична функція, бюджетування на підприємстві, фінансова стратегія підприємства, завдання та методи фінансового планування, зміст фінансового планування, план грошових надходжень і видатків (оперативний фінансовий план), план формування та розподілу фінансових ресурсів підприємства (прогнозний баланс), план доходів і витрат підприємства (прогнозний «звіт про фінансові результати»), платіжний календар, поточні фінансові плани, перспективні фінансові плани, бізнес-план, фінансовий розділ бізнес-плану, підрозділи та показники фінансового розділу бізнес-плану.*

Питання для самоконтролю і самоперевірки знань та співбесіди

1. Сутність планово-аналітична функція.
2. Поясніть сутність фінансової стратегії підприємства.
3. Зміст фінансового планування на підприємстві.
4. Завдання фінансового планування на підприємстві.
5. Методи фінансового планування на підприємстві.
6. Зміст плану формування та розподілу фінансових ресурсів підприємства (прогнозного балансу).
7. Порядок складання плану формування та розподілу фінансових ресурсів підприємства (прогнозного балансу)..
8. Зміст плану доходів і витрат підприємства (прогнозного «Звіту про фінансові результати»).
9. Порядок складання плану доходів і витрат підприємства (прогнозного «Звіту про фінансові результати»).
10. Зміст і значення оперативного фінансового планування.
11. Баланс надходження і видатки грошових коштів (оперативний фінансовий план).
12. Платіжний календар та його складові.
13. Зміст та значення бізнес-плану.
14. Вимоги до оформлення бізнес-плану, його структури та змісту.

15. Мета складання фінансового розділу бізнес-плану.

16. Зміст фінансового розділу бізнес-плану.

Тестові завдання

1. Який з перелічених планів не належить до поточних?
 - а) план доходів від фінансової діяльності;
 - б) план надходжень і видатків грошових коштів;
 - в) план податкових платежів;
 - г) план формування і використання фінансових ресурсів.
2. Головною метою розробки плану надходжень і видатків грошових коштів є:
 - а) забезпечення оптимальної структури активів і пасивів;
 - б) забезпечення постійної платоспроможності підприємства;
 - в) підвищення прибутковості підприємства;
 - г) забезпечення сталого фінансового стану підприємства.
3. Розробка плану формування і використання фінансових ресурсів є таким етапом поточного фінансового планування:
 - а) першим;
 - б) другим;
 - в) передостаннім;
 - г) останнім.
4. Яке з наведених завдань не вирішує план надходжень та видатків грошових коштів (оперативний фінансовий план)?
 - а) хронологічне впорядкування надходження і витрачання грошових коштів;
 - б) визначення обсягу і структури видатків;
 - в) забезпечення покриття видатків фінансовими ресурсами;
 - г) законодавче закріплене зменшення податкових платежів.

Література [3-12,19]

Тема 12. Фінансова санація підприємства

Зміст матеріалу для самостійного опрацювання

Фінансова криза на підприємстві, фактори, які її викликають.

Економічна сутність санації підприємства. Випадки прийняття рішення про фінансову санацію підприємств.

План санації. Санаційний аудит та етапи його проведення.

Оцінка ситуації підприємства на ринках факторів виробництва та збуту готової продукції.

Форми фінансової санації. Внутрішні джерела фінансової санації підприємства. Санація балансу. Зменшення статутного фонду підприємства. Санація із залученням коштів власників підприємства. Альтернативна санація. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника.

Фінансова участь персоналу у санації підприємства. Державна фінансова підтримка санації підприємства.

Індивідуальне завдання

Тип завдання опрацювання навчально-методичної, монографічної, періодичної та інформаційно-довідкової літератури з проблем теми; виконання розрахунків з використанням інформації фінансової звітності підприємств.

Мета завдання: набуття студентами практичних вмінь оцінювати фінансову стійкість підприємства, вчасно встановити загрозу кризового фінансового стану складу та ефективність використання фінансових ресурсів підприємства.

Самостійна робота:

1. Підготувати міні-есе за проблемою „Фактори, які викликають фінансову кризу на підприємстві»;
2. Використовуючи фінансову звітність підприємства, виконати розрахунки щодо прогнозування банкрутства підприємства;
3. Використовуючи фінансову звітність підприємства визначити конкретні напрями внутрішньої фінансової санації;
4. Виконати санацію балансу підприємств;
5. Розрахувати санаційний прибуток підприємства;
6. Дати визначення ключовим термінам.

Ключові терміни:

Фінансова криза на підприємстві, симптоми фінансової кризи, фактори фінансової кризи на підприємстві, фінансова санації підприємства; прийняття рішення про фінансову санацію підприємства, план фінансової санації, концепції фінансової санації, напрями проведення фінансової санації, санаційний аудит, форми фінансової санації, джерела фінансової санації, класична санація, досудова санація, альтернативна санація, ефективність фінансової санації, банкрутство, фінансові наслідки банкрутства.

**Питання для самоконтролю
і самоперевірки знань та співбесіди**

1. Фактори, які викликають фінансову кризу на підприємстві.
2. Економічна сутність санації підприємства.
3. Прийняття рішення про фінансову санацію підприємства.
4. Порядок проведення фінансової санації підприємства.
5. Внутрішні джерела фінансової санації підприємства.
6. Державна фінансова підтримка санації підприємства.
7. Складання плану фінансової санації підприємства.
8. Санаційний аудит та етапи його проведення.
9. Форми фінансової санації.
10. Санація балансу. Зменшення статутного фонду підприємства.
11. Санація із залученням коштів власників підприємства.
12. Сутність альтернативної санації.
13. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника.
14. Фінансова участь персоналу у санації підприємства.
15. Банкрутство підприємств: підстави і наслідки.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Абсолютне вивільнення оборотних коштів – пряме скорочення потреби в оборотних коштах проти попереднього періоду за одночасного збільшення обсягу виробництва (реалізації).

Акредитив – розрахунковий документ з розпорядженням однієї кредитної установи іншій такій установі здійснити за рахунок спеціально задепонованих коштів оплату товарно-транспортних документів за відвантажений товар.

Акцептний кредит – один з видів кредитів комерційних банків, пов'язаний із вексельним обігом. На відміну від облікового кредиту, що надається векселедержателю (одержувачу коштів за векселем), акцептний кредит надається векселедавцеві (платникові за векселем) і є гарантійною послугою.

Акцизний збір – непрямий податок, що встановлюється на підакцизні товари та включається в їхню ціну у твердих сумах з одиниці реалізованого товару або виходячи з відсоткової ставки до оподаткованого обороту.

Амортизаційні відрахування – відрахування частини вартості основних засобів з метою відшкодування їхнього зношування.

Амортизація – процес поступового перенесення вартості основних засобів і нематеріальних активів з урахуванням витрат на їх придбання, виготовлення або поліпшення.

База оподаткування – показник, який визначається для обчислення податку.

Баланс доходів і витрат – це форма річного фінансового плану, яка складається з двох частин: перша – доходи та надходження грошових коштів; друга – витрати та відрахування грошових коштів.

Банкрутство – пов'язана з браком активів у ліквідній формі неспроможність юридичної особи задовольнити в установленій для цього строк пред'явлені до нього кредиторами вимоги й виконати зобов'язання перед бюджетом.

Безготівкова форма розрахунків – грошові розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунках у банках.

Бізнес-план – внутрішній плановий документ підприємства, що включає всі основні планові показники виробничої, комерційної та фінансової діяльності підприємства або окремого інвестиційного проекту, виражає встановлені цілі та визначає форми конкретних маркетингових, економічних і фінансових показників.

Валовий дохід – загальна сума доходу платника податку на прибуток від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, так і за її межами.

Валовий прибуток – прибуток (збиток) підприємства, що визначається вирахуванням з доходу (виручки) від реалізації продукції податку на додану вартість, акцизного збору, інших вирахувань, собівартості реалізованої продукції.

Валові витрати – витрати, здійснені платником податку на прибуток протягом звітного податкового періоду, які виключаються із суми скоригованого валового доходу для обчислення суми оподаткованого прибутку.

Вексель – письмове безумовне зобов'язання, боргова розписка стандартної форми, що дає право її власнику вимагати сплати визначеної у векселі суми від особи, яка видала вексель, у відповідний строк і у відповідному місці.

Вексель забезпечений – розрахунковий документ, гарантований заставою, який передається боржником кредиторів аж до сплати боргу.

Вексель переказний – розрахунковий документ, який регулює вексельні відносини трьох сторін: кредитора (трасанта), боржника (трасата) і отримувача платежу (ремітента).

Вексель простий (соло-вексель) – розрахунковий документ, що його виписує покупець, який бере на себе зобов'язання сплатити за векселем продавцю певну суму у визначений час.

Вексельна форма розрахунків – це оформлені векселем розрахунки між постачальником (отримувачем коштів) і покупцем (платником коштів) з відстрочкою платежу.

Використання прибутку – спрямування прибутку підприємства на сплату податків, створення резервного фонду, виплату дивідендів, поповнення статутного фонду, фінансування витрат у процесі фінансово-господарської діяльності.

Виплата дивідендів – використання прибутку для виплати доходів власникам акцій, корпоративних прав.

Відносне вивільнення оборотних коштів – має місце, коли темпи зростання обсягу виробництва випереджають темпи зростання оборотних коштів.

Власні оборотні кошти – забезпечують оптимальну планову потребу в фінансових ресурсах для поточної діяльності підприємства і визначається на основі бухгалтерського балансу.

Готівкова форма розрахунків – форма розрахунків, що здійснюється з використанням готівки.

Грошовий оборот – сукупність платежів у грошовій формі, пов'язаних із купівлею-продажем товарів чи використанням різного роду фінансових зобов'язань.

Грошові кошти – гроші підприємства, які перебувають на його рахунках у банках, у касі підприємства і в підзвітних осіб. Грошові кошти підприємства згідно з чинним законодавством зберігаються на його поточних, валютних, бюджетних та інших рахунках у банках.

Грошові потоки – сукупність розподілених за часом, грошових надходжень і напрямків використання коштів, що мають місце в процесі фінансово-господарської діяльності підприємства.

Джерела сплати податків – джерела, за рахунок яких суб'єкт господарювання перераховує податки до бюджету в процесі своєї фінансово-господарської діяльності. Такими джерелами можуть бути: прибуток,

собівартість, виручка від реалізації.

Доходи від фінансово-інвестиційної діяльності – грошові кошти, отримані у вигляді дивідендів, відсотків за корпоративними, державними, іншими цінними паперами, розміщення коштів на депозитних рахунках у комерційних банках.

Емісійний дохід – сума перевищення доходів, отриманих від емісії (випуску) власних акцій та інших корпоративних прав, над номіналом таких акцій (інших корпоративних прав), тобто різниця між курсом емісії і номінальним курсом акцій. Емісійний дохід є одним із джерел формування додаткового капіталу підприємства.

Збір на обов'язкове державне пенсійне страхування – цільові відрахування, які здійснюють платники цього збору – суб'єкти підприємницької діяльності, фізичні особи – з метою формування державного пенсійного фонду.

Збір на обов'язкове соціальне страхування – цільові відрахування, які здійснюють платники цього збору – суб'єкти підприємницької діяльності, фізичні особи – з метою фінансування витрат на соціальне страхування працівників, а також витрат на соціальне страхування працівників на випадок їхнього безробіття.

Капітальний ремонт основних засобів – часткове відшкодування фізичного зношування основних засобів.

Капітальні вкладення – витрати на створення нових, реконструкцію, розширення та технічне переоснащення діючих основних засобів.

Коефіцієнт вибуття основних засобів – показник відтворення основних засобів, що визначається як відношення основних засобів, що вибули протягом року, до їхньої наявності на початок року.

Коефіцієнт оновлення основних засобів – показник відтворення основних засобів, який обчислюють як відношення вартості основних засобів, уведених в експлуатацію протягом року, до вартості основних засобів на кінець року.

Комерційний кредит – короткотерміновий кредит, що надається продавцем (виробником) покупцеві у формі відстрочки оплати за продані товари (виконані роботи чи надані послуги). Здебільшого оформляється переказним векселем.

Кредитоспроможність – наявність передумов для отримання кредиту позичальником, спроможність повернути його в повному обсязі у встановлений термін.

Лізинг – довготермінова оренда машин, обладнання, споруд виробничого призначення, що є способом фінансування інвестицій і активізації збуту.

Лізинговий кредит – стосунки між юридичними особами, що виникають унаслідок оренди майна і супроводжуються укладанням лізингової угоди.

Ліквідаційна вартість майна – імовірна ціна, за яку майно можна буде продати на ринку з урахуванням терміну продажу, визначеного ліквідаційною комісією.

Ліквідні активи – майно підприємства, що користується високим попитом на ринку та може бути швидко реалізоване.

Мито – непрямий податок, що стягується з товарів, транспортних

засобів, інших предметів, які переміщуються через митний кордон країни.

Місцеві податки – податки, що їх сплачують юридичні й фізичні особи для забезпечення наповнення місцевих бюджетів.

Надлишок власних оборотних коштів – перевищення розмірів оборотних коштів понад визначені нормативи.

Ненормовані оборотні кошти – ті елементи (статті) оборотних коштів, щодо яких планова потреба не визначається.

Неплатоспроможність – це неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати платіжні зобов'язання, строк сплати яких настав, пов'язана з браком активів у ліквідній формі.

Непрямі податки – податки, які включаються в ціну товарів (робіт, послуг). Реальними платниками цих податків є покупці відповідних товарів (робіт, послуг), а їх платниками до бюджету – суб'єкти підприємницької діяльності.

Норма оборотних коштів —показник, який визначається в днях, відсотках, гривнях для обчислення нормативів оборотних коштів.

Норматив оборотних коштів – оптимальна потреба в оборотних коштах, що визначається за окремими статтями і в цілому по підприємству в грошовому виразі.

Нормовані оборотні кошти – ті елементи (статті) оборотних коштів, щодо яких визначається оптимальна планова потреба.

Оборотні виробничі фонди – оборотні кошти у виробничих запасах і виробництві.

Оборотні кошти – кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди та фонди обігу.

Оподатковуваний прибуток – показник, що визначається для розрахунку податку на прибуток способом виключення із суми скоригованого валового доходу валових витрат платника податку та суми нарахованих ним амортизаційних відрахувань.

Організація фінансів підприємств – методи, форми й способи формування та використання фінансових ресурсів, а також контроль за їх кругообігом з метою досягнення поставлених цілей.

Основні засоби – матеріальні цінності, що використовуються підприємством понад один календарний рік із дня введення їх в експлуатацію.

Оцінка фінансового стану підприємства – систематичний і всебічний аналіз фінансового стану підприємства на основі використання системи показників оцінки, різних методів, прийомів та методик аналізу.

Первісна вартість основних засобів (історична вартість) – вартість окремих об'єктів основних фондів, за якою їх було зараховано на баланс підприємства. Вона визначається сумою витрат, пов'язаних з виготовленням, придбанням, доставкою, спорудженням, установленням, страхуванням під час транспортування, державною реєстрацією, реконструкцією, модернізацією та іншим поліпшенням основних фондів, якщо останні мали місце.

Перспективне фінансове планування на підприємстві – розробка фінансової стратегії підприємства та прогнозування його фінансової діяльності.

Перспективний фінансовий план – це прогнозні фінансові показники,

розроблені на підставі перспективних цілей розвитку підприємства.

Плата за землю – податок, який сплачують власники землі та землекористувачі за землі, які використовуються для сільськогосподарського виробництва, а також за землі не- сільськогосподарського призначення в населених пунктах.

Платіжна вимога-доручення – комбінований розрахунковий документ, що містить вимогу підприємства-постачальника до підприємства-покупця сплатити за товар (роботи, послуги) і платіжне доручення, яке заповнюється підприємством-покупцем (платником).

Платіжне доручення – розрахунковий документ, який містить доручення власника банківського рахунку переказати відповідну суму на рахунок отримувача коштів.

Платоспроможність підприємства – його спроможність своєчасно й повністю виконувати платіжні зобов'язання, які виникають з операцій грошового характеру.

Податки – обов'язкові платежі, що їх встановлює держава для юридичних і фізичних осіб з метою формування централізованих фінансових ресурсів, які забезпечують фінансування державних витрат.

Податкові пільги – надаються платникам податків шляхом їх звільнення від оподаткування, або звільненням від оподаткування окремих об'єктів, зниженням ставок оподаткування.

Податок з реклами – стягується з усіх видів комерційних оголошень і повідомлень, що поширюються з допомогою засобів масової інформації, афіш, плакатів, рекламних щитів, друкуються на спортивному одязі, чи майні. Об'єктом оподаткування є вартість рекламних послуг.

Податок із власників транспортних засобів – установлюється для підприємств, організацій, установ, власників автомобілів, колісних тракторів, мотоциклів, яхт, суден парусних, човнів моторних і використовується для фінансування автомобільних доріг.

Податок на додану вартість(ПДВ) – непрямий податок, що включається в ціни реалізації товарів (робіт, послуг) і встановлюється у відсотках для оподаткованого обороту, який визначається згідно з чинним законодавством і має певні особливості залежно від виду та сфери діяльності.

Податок на прибуток – прямий податок, який сплачують суб'єкти господарювання за рахунок прибутку і який обраховується у відсотках від суми оподаткованого доходу (прибутку) згідно з податковим законодавством.

Прибуток від звичайної діяльності – прибуток (збиток), що отриманий від операційної діяльності (основної та іншої операційної діяльності), фінансових інвестицій та іншої звичайної діяльності.

Прибуток від іншої звичайної діяльності – прибуток (збиток) від реалізації основних засобів, нематеріальних активів, фінансових інвестицій; від ліквідації необоротних активів, безоплатно отриманих оборотних активів, уцінки необоротних активів і фінансових інвестицій, неопераційних курсових різниць; від іншої звичайної діяльності.

Прибуток від реалізації продукції – прибуток (збиток), що визначається вирахуванням з виручки від реалізації непрямих податків і собівартості

реалізованої продукції.

Приєднання підприємств – форма реорганізації, яка передбачає перехід всіх прав та обов'язків одного або кількох юридичних осіб – правонаступників до іншої юридичної особи – правонаступника.

Примусова ліквідація підприємства – це процедура ліквідації неспроможного підприємства-боржника, яка здійснюється з рішення арбітражного суду (як правило, у процесі провадження справи про банкрутство).

Приховані резерви – частина капіталу підприємства, яку не відображено в його балансі. Величина прихованих резервів у активі балансу дорівнює різниці між балансовою вартістю окремих майнових об'єктів підприємства та їхньою реальною (вищою) вартістю.

Резервний фонд – фонд, який створюється за рахунок чистого прибутку підприємства для забезпечення фінансування непередбачених витрат.

Рентабельність – показник рівня дохідності продукції, підприємства в цілому. Визначається як відношення прибутку до поточних витрат, авансованої вартості, виражене у відсотках.

Реорганізація підприємства – це повна або часткова заміна власників корпоративних прав підприємства, зміна організаційно-правової форми організації бізнесу, ліквідація окремих структурних підрозділів або створення на базі одного підприємства кількох інших. Найбільш поширеними формами реорганізації є злиття, приєднання, поділ, виокремлення, перетворення.

Реструктуризація підприємства – здійснення організаційно-економічних, правових, виробничо-технічних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, його управління, форм власності, організаційно-правових форм, які здатні привести підприємство до фінансового оздоровлення.

Розширене відтворення основних засобів – постійне поновлення основних засобів у збільшених якісних та кількісних розмірах.

Санатор – фізична або юридична особа, яка бажає взяти фінансову чи якусь іншу матеріальну участь (або бере таку участь) у санації підприємства, що перебуває у фінансовій кризі.

Санаційний аудит – поглиблений аналіз фінансово-господарського стану підприємств, який здійснюється на підприємствах, що потрапили у фінансову кризу.

Санаційний прибуток – прибуток, який виникає внаслідок викупу підприємством власних корпоративних прав (акцій, часток) за курсом, нижчим за номінальну вартість цих прав, або внаслідок їх безкоштовної передачі для анулювання, а також за одержання підприємством безповоротної фінансової допомоги, у тому числі через списання кредиторської заборгованості.

Санація балансу – покриття відображених у балансі збитків з допомогою санаційного прибутку. Основними фінансовими джерелами санації балансу є емісійні доходи, одержані в результаті зменшення (збільшення) статутного капіталу підприємства; резервні фонди; безповоротна фінансова допомога власників, кредиторів та інших заінтересованих в успішній діяльності підприємства осіб.

Санація підприємств – комплекс послідовних, взаємопов'язаних заходів

фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційного, соціального характеру, спрямованих на виведення суб'єкта господарювання з кризи і відновлення або досягнення його прибутковості та конкурентоспроможності в довгостроковому періоді.

Склад оборотних коштів – сукупність вартості окремих елементів оборотних виробничих фондів і фондів обігу.

Скоригований валовий дохід – розрахунковий показник, який використовується для визначення суми оподаткованого прибутку за обчислення податку на прибуток.

Собівартість продукції – витрати, пов'язані з її виробництвом. Собівартість включає прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, загальновиробничі витрати. Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості встановлюється підприємством.

Ставка оподаткування – використовується для обчислення суми податку і встановлюється в грошовому вимірі на одиницю оподаткування або у відсотках до об'єкта оподаткування. Відсоткові ставки можуть бути пропорційними, прогресивними, регресивними.

Сталі пасиви – мінімальна (стійка) заборгованість із заробітної плати працівникам, відрахувань на обов'язкове державне пенсійне страхування, соціальне страхування, а також частина резерву майбутніх платежів.

Структура оборотних коштів – частка вартості окремих статей оборотних виробничих фондів і фондів обігу в загальній сумі оборотних коштів.

Факторинг – придбання банком (чи фактор-фірмою) права вимагати виплату за фінансовими зобов'язаннями, скупленими в різних осіб. Здебільшого банк купує дебіторські рахунки на поставлені товари чи надані послуги.

Фінансова діяльність підприємства – використання різних прийомів і методів для фінансового забезпечення функціонування підприємства, досягнення визначеної ним мети – отримання прибутку, підвищення ефективності діяльності.

Фінансова криза на підприємстві – кінцева стадія непрогнозованого процесу втрати (під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів) потенціалу розвитку, коли структура капіталу та ліквідність підприємства погіршуються настільки, що це загрожує його подальшому існуванню.

Фінансова робота на підприємстві – діяльність, що здійснюється за такими основними напрямками: фінансове прогнозування і планування; оперативна поточна фінансово-економічна робота; аналіз і контроль за фінансово-господарською діяльністю підприємства.

Фінансова санація – покриття поточних збитків та усунення причин їх виникнення, поновлення або збереження ліквідності та платоспроможності підприємств, скорочення всіх видів заборгованості, поліпшення структури оборотного капіталу та формування фондів фінансових ресурсів, необхідних для проведення санаційних заходів виробничо-технічного характеру.

Фінансова стійкість підприємства – його спроможність забезпечити фінансову діяльність за рахунок власних коштів, не допускаючи невиправданої кредиторської заборгованості.

Фінансове планування – процес визначення обсягу фінансових ресурсів

за джерелами формування і напрямками їх цільового використання.

Фінансовий механізм – управління фінансовими відносинами через фінансові важелі (за допомогою фінансових методів) з метою підвищення ефективності господарювання підприємства.

Фінансові інвестиції – вкладення тимчасово вільних коштів у цінні папери, статутні фонди інших підприємств з метою отримання доходу.

Фінансові ресурси – грошові кошти, що перебувають у розпорядженні підприємства. До фінансових ресурсів належать усі грошові фонди й та частина грошових коштів, яка використовується поза фондами.

стабільність надходження коштів у розпорядження держави.

Фонди обігу – готова продукція на складі та відвантажена; кошти на рахунках у банках, дебіторська заборгованість.

Фондовіддача основних засобів – показник ефективності використання основних засобів, що обчислюється як відношення обсягу реалізованої продукції до середньорічної вартості основних засобів.

Функціональний капітал – величина власних оборотних коштів, яка характеризує ту частину власного капіталу підприємства, що є джерелом покриття поточних активів підприємства (тобто активів, які мають період обороту менший за один рік).

Чек грошовий – документ стандартної форми, який використовується для отримання підприємствами готівки з рахунків у банківських установах.

Чек розрахунковий – документ стандартної форми з дорученням чекодавця своєму банку переказати кошти на рахунок пред'явника чека.

Чистий прибуток – прибуток підприємства, який залишається після сплати податку на прибуток.

МАУП

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. **Податковий кодекс України**[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. **Господарський кодекс** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. *Азаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М.* **Фінанси підприємств:** навч. посіб. - 3-тє вид. ,випр. і доп. - К.: Знання-Прес, 2009. - 299 с.
4. *Бердар М. М.* **Фінанси підприємств:** навч. посіб./ [Бердар М. М.]. - К.: ЦУЛ, 2010. - 352 с
5. *Біла О. Г.* **Фінанси підприємств:** навч. посіб./ [Біла О. Г.]. - Л.: Магнолія 2006, 2009.
6. *Білик М. Д., Бабяк Н. Д., Соколова О. Б.* **Фінанси підприємств:** практикум. - К.: ЦУЛ, 2008. - 196 с
7. *Любенко Н. М.***Фінанси підприємств:** навч. посіб./ Любенко Н. М., - К.: ЦУЛ, 2009. - 264 с.
8. *Непочатенко О. О.* **Фінанси підприємств:** навч. посіб./ [Непочатенко О. О.]. - К.: ЦУЛ, 2011. - 328 с.
9. *Непочатенко О. О., Мельничук Н. Ю.* **Фінанси підприємств:** підруч. - К.: ЦУЛ, 2013. - 504 с.
10. *Онисько С. М., Марич П. М.* **Фінанси підприємств:** підручник. - 2-ге вид., випр. і доп. - Львів: Магнолія, 2010. - 367 с.
11. *Слав'юк Р.А.* **Фінанси підприємств:** підруч./ [Слав'юк Р. А.]. - К.: УБС НБУ: Знання, 2010. - 550 с.
12. **Фінанси підприємств/** Ред. *А.М. Поддєрьогін.* - Підручник 7-ме вид., без змін. - К.: КНЕУ, 2008. - 552 с.

Додаткова

13. *Бланк И.А.* Основы финансового менеджмента: В 2-х т.- К.: Ника-Центр, 1999.
14. *Бланк И.А.* Фінансовий менеджмент. - К.: Ника-Центр, 2008
15. *Бригхем Ю. Эрхард М.,* Финансовый менеджмент. 10-е изд. – М., 2005.
16. *Гриджина М. В.* Финансовый менеджмент. – К.: МАУП, 2003.
17. *Ковалев В. В., Валкова О. Н.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. – М.: Проспект, 2000.
18. *Ковалев В. В.* Финансы предприятия: Учеб. пособие. – М., 2003.
19. **Національні стандарти бухгалтерського обліку**[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
20. **Финансы предприятий /** Под ред. *М.В. Романовского.* – СПб. -2000.
21. *Мец В. О.* Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посіб. – К. - 2003.
22. *Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С.* Методика финансового анализа. - М.: ИНФРА-М, 2001.
23. *Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С.* Финансы предприятия: Учеб.пособие. - М.: ИНФРА-М, 1997.